

MINIMÁLNÍ PREVENTIVNÍ PROGRAM

Program proti šikanování ve škole

ŠKOLNÍ ROK 2015/2016

ZÁKLADNÍ ÚDAJE

Název a adresa školy, pro kterou platí tento MPP	Základní škola Soběslav, Dr. E. Beneše 50/II, Soběslav 392 01
Jméno a příjmení ředitele	Mgr. Vlastimil Říha
Telefon na ředitele	381 524 015
E-mail na ředitele	vlriha@zs-ebeso.cz

Jméno a příjmení školního metodika prevence	Mgr. Věra Štěchová
Telefon	381 521 223, 734 230 192
E-mail	vstechova@zs-ebeso.cz

Jméno a příjmení výchovného poradce	Mgr. Jana Starčevská
Telefon	381 523 654, 734 230 191
E-mail	jstarcevska@zs-ebeso.cz

	Počet tříd	Počet žáků
ZŠ - I stupeň	14	304
ZŠ - II. stupeň	8	186
Celkem	22	490

Použité zkratky:

MPP – Minimální preventivní program
SPJ – Sociálně patologické jevy
RCH- Rizikové chování
NNO – Nestátní neziskové organizace
ŠMP – Školní metodik prevence
OMP – Okresní metodik prevence
VP – Výchovný poradce

A. ZMAPOVÁNÍ SITUACE VE ŠKOLE, PRO STANOVENÍ CÍLŮ

MPP

VSTUPNÍ INFORMACE A JEJICH ZDROJE

1. Sociální a jiné okolí školy

Plán prevence pro školní rok 2015/2016 vychází ze závěrů a hodnocení preventivního plánu předchozího školního roku. Preventivní působení by se mělo týkat celkem 490 žáků, z toho 186 žáků z druhého stupně školy, mělo by se prolínat každodenním životem školy, nenásilně se objevovat v různorodých předmětech a činnostech, v mimoškolních aktivitách apod.

Program dále vychází ze skutečnosti (zjištěné v rámci anket, dotazníků, besed, rozhovorů, diskusí se žáky, rodiči i pedagogy, ze šetření policie, ...), ze které vyplývá, že žáci užívají příležitostně i pravidelně legální návykové látky (cigarety, alkohol), přicházejí do styku s nelegálními látkami, se kterými někteří experimentují (marihuana), také se nevyhýbají záškoláctví a projevům agresivity, násilí a šikany, kyberšikany, krádežím, vandalismu. Objevily se i případy záškoláctví s vědomím rodičů.

2. Informace od pedagogů

/ získány v rámci pedagogických a pracovních porad, při osobním kontaktu se ŠMP, dotazníky/
- ve zvýšené míře řeší agresivní chování žáků v kolektivu třídy, družiny, a to především v mladším školním věku
- setkávají se s absencí žáků, kterou rodiče účelově podporují, omlouvají své dítě při bezdůvodné absenci ve škole, podporují záškoláctví
- pozitivně hodnotí pomoc VP a ŠMP při řešení problémových situací, při zajišťování akcí v rámci DVPP, dny věnované třídnímu kolektivu, aktualizovaný školní řád jako přesné stanovení pravidel
- mají zájem o další vzdělávání v oblasti prevence /práce se žákem, který má prospěchové a kázeňské problémy a jednání s rodiči takového žáka, práce se žákem agresivním, téma šikany a kyberšikany, práce s třídním kolektivem.../
- mají problémy při jednání s některými rodiči a spoluprací s rodinou, rodiče často neplní dohodnutá pravidla, která jsou důležitá pro odstranění a zmírnění řešených problémů, nevyužívají dohodnutou pomoc s odbornými pracovníky, doporučenými specialisty.

3. Informace od rodičů

/získány především v rámci rodič. schůzek, konzultací, mimořádných schůzek, při řešení mimořádných situací a RCH dětí, prostřednictvím dotazníků SCIO i dalších.../
- rodiče upozorňují učitele, vychovatelky na nevhodné chování dětí v kolektivu třídy a družiny /upozornění se často týkala agresivního chování jednotlivce nebo skupiny žáků ke spolužákům/
- rodiče jsou si vědomi, že děti experimentují s legálními NL, že některé tyto látky užívají pravidelně, že experimentují s marihuanou
- rodiče často vědí o záškoláctví a snaží ve spolupráci se školou hledat příčiny tohoto chování a předcházet mu /někteří rodiče využijí pomoc odborníků, někteří ji naopak dlouhodobě odmítají/
- v dotaznicích společnosti SCIO vyjádřili převažující spokojenost s pravidly platícími ve škole, s prací třídních učitelů, s chováním ostatních žáků k jejich dítěti, s řešením výchovných problémů... /viz podrobné vyhodnocení dotazníků/

4. Informace od žáků

/získány prostřednictvím besed, diskusí, pohovorů, anket, dotazníků – Naše třída, SCIO a dalších, schránky důvěry.../
- starší žáci mají zkušenosti s experimentováním s NL /cigarety, alkohol, marihuana/

- někteří žáci kouří pravidelně a pravidelně pijí alkohol
- mají zájem o informace v oblasti NL, sexuální výchovy, právního řádu
- pozitivně hodnotí akce v rámci MPP / Den naší třídy, Ministart, Naše třída.../
- žáci 8. a 9. tříd mají zájem o návštěvu K-CENTRA- AURITU a podobných zařízení
- některé třídy považují za nedobré vztahy ve třídě nebo s některými spolužáky, také se žáky jiných tříd /agresivní formy chování, kyberšikana/
- sami sebe často hodnotí za neukázněné v některých hodinách

5. Hodnocení MPP minulého školního roku

(vyjádření školního metodika prevence, názoru, zkušenosti, postoje, hlediska)

Velmi pozitivně hodnotím zařazení třídnických hodin v některých třídách, jejichž program je zaměřen na řešení aktuálních problémů ve třídě, posílení vztahů v kolektivu, posílení soudržnosti, upevňování pravidel chování. Přínosná je úzká spolupráce ŠMP, VP, TU, vedení školy, odborníků a specializovaných pracovišť při řešení aktuálně vzniklých problémů. Nepostradatelnou se stala spolupráce se SVP v Českých Budějovicích, Městskou policií v Soběslavi, SZO při MěÚ v Soběslavi, spolupráce s okresní metodičkou prevence rizikového chování Mgr. Fornůskovou, která nabízela své programy, konzultace pro žáky, rodiče, učitele, kolektivy tříd v 1. pololetí školního roku.

Osvědčilo se okamžité řešení problémů v chování i vzdělávání žáků s rodiči, zápis ze schůzek se stanovením dílčích úkolů a kontrola jejich plnění při setkávání rodičů a pedagogů.

Problémy vidím v komunikaci s některými rodiči, někteří přímo odmítají spolupráci se školou, někteří nedodržují a neplní smluvené postupy a úkoly ze schůzek, nespolupracují důsledně, nevyužívají nabídnutou pomoc ve specializovaných zařízeních, pomoc odborníků. Podporují záškoláctví svých dětí.

Učitelé, žáci i rodiče by měli více využívat možnosti spolupráce se školní psycholožkou, okresní metodičkou prevence a jinými odborníky.

Všichni žáci i učitelé by se měli zaměřit se na budování kvalitních vztahů v kolektivu třídy, na vzniklé problémy reagovat okamžitě. Učitelé by měli být důslední při řešení problémových situací, při porušování školního řádu by měli postupovat jednotně a dbát na dodržování všech dohodnutých pravidel.

B. CÍLE VYPLÝVAJÍCÍ ZE ZMAPOVÁNÍ SITUACE

Dlouhodobé :

- podporovat práci třídního učitele v třídním kolektivu / je nutno uvědomit si, že třídní učitel se stává sociálním manažerem a vede třídu jako sociální skupinu/, TU by se měl dále vzdělávat a informovat o možnostech a metodách práce se třídou – vedení třídnických hodin, práce a program při „dnech třídy“, řešení problémového chování žáků ve třídě, využití sociometrie pro práci TU s kolektivem

- zařazovat dlouhodobější programy prevence

- pokračovat v DVPP podle potřeby a zájmu v oblasti problematiky RCH

- získávat rodiče ke spolupráci se školou

- budovat příjemné sociální klima ve škole i v jednotlivých třídách

- důsledně se zaměřovat na dodržování pravidel slušného a tolerantního chování

- pokračovat v realizaci, využití Metodického pokynu pro řešení šikany, soustředit se na promyšlené a efektivní aktivity při prevenci šikany, zaměřit se především na prevenci kyberšikany /bezpečné užívání sociálních sítí/ - informovanost učitelů, propracování metod a postupů prevence
- v souvislosti s realizací školního vzdělávacího programu školy nadále hledat další možnosti rozvíjení kompetencí žáků důležitých pro „zdravý život“
- vést žáky k objektivnímu hodnocení a sebehodnocení a jeho využití při dalším rozhodování, práci
- aktivně se zapojit do projektu AKTIVNÍ ŠKOLA /www.proskoly.cz/
/ zapojit všechny pedagogy, promyšleně a účelně využívat nabídku sociometrických dotazníků- Klima školy, Klima třídy a dále s nimi pracovat, pracovat s testy k volbě povolání, kvízy.../
- spolupracovat s okresní metodičkou prevence při přípravě preventivních programů, při konzultacích
- shromažďovat materiály důležité pro informovanost pedagogů, jejich další práci se žáky i odborné znalosti a dovednosti v oblasti RCH, umísťovat je do počítačového systému školy – „L“ pod názvem PREVENCE

Krátkodobé:

- nepřehlížet a okamžitě řešit agresivní formy chování i zdánlivě nepodstatné, drobné projevy takového chování ihned podchytit, řešit, diskutovat v kolektivu třídy, stanovovat jasná pravidla chování ve třídě, ve škole i mimo školu
- snižovat počet zameškaných neomluvených hodin, zaměřit se na spolupráci s rodiči při omlouvání dítěte /kontaktovat rodiče při podezřelé nepřítomnosti – opakující se v určité dny, při určitých předmětech, akcích, časté nepřítomnosti konzultovat, stanovit jasná pravidla pro omlouvání a případnou kontrolu časté nepřítomnosti v souladu se školním řádem/.
- snížit počet krádeží /upozornit žáky na riziko nošení cenných předmětů a větších finančních částek do školy, vést je ke správnému ukládání rizikových předmětů, hl. mobilů, peněženek, do vlastní zamykací skříňky, upozornit na ukládání takovýchto předmětů při TV na určené místo/
- setkávat se se zákonnými zástupci při řešení problémů dětí, navrhnout společné řešení a postupy rodiny a školy při nápravě, vést rodiče k vyhledávání pomoci u odborníků, spolupráci – TU, ŠMP, VP
- zvyšovat informovanost žáků o nebezpečí na internetu, o kyberšikaně
- zařadit výše uvedená témata do DVPP v rámci celého pedagog. sboru
- využívat nabídku ve složce PREVENCE v počítač. systému školy na „L“ – pedagog. pracovníci

C. MINIMÁLNÍ PREVENTIVNÍ PROGRAM

Formy rizikového chování

Primární prevence rizikového chování u žáků v působnosti MŠMT se zaměřuje prioritně na předcházení rozvoje rizik, které směřují zejména k následujícím rizikovým projevům v chování dětí a mládeže:

- **Interpersonální agresivní chování** - agrese, šikana, kyberšikana a další rizikové formy komunikace prostřednictvím multimedii, násilí, intolerance, antisemitismus, extremismus, rasismus a xenofobie, homofobie
- **Delikventní chování** ve vztahu k hmotným statkům – vandalismus, krádeže, sprejerství a další trestné činy a přečiny
- **Záškoláctví** a neplnění školních povinností
- **Závislostní chování** - užívání všech návykových látek, netolismus, gambling
- **Rizikové sportovní aktivity, prevence úrazů**
- **Rizikové chování v dopravě, prevence úrazů**
- **Spektrum poruch příjmu potravy**
- **Negativní působení sekt**
- **Sexuální rizikové chování**

I. PRÁCE PEDAGOGICKÉHO SBORU A VEDENÍ ŠKOLY

1. V oblasti přímé práce pedagogů

V následujícím školním roce:

- žáky důkladně seznámit se školním řádem, důsledně a jednotně postupovat při vzdělávání a výchově, dbát na **dodržování školního řádu** – všichni PP
- přiměřeně věku **seznámit žáky s prací ŠMP** /možnostmi a místem konzultací i dalších setkání/ a s MPP – TU na 1.st., ŠMP a TU na 2.st.
- upozornit žáky na možnosti využití **schránky důvěry** – TU, ŠMP
- zaměřit se na **DVPP** v oblasti RCH: / vedení školy, VP, ŠMP/- naplánovat odborné vzdělávání pro pedagogy /Dr. Martínek – Problémové chování žáků/
- dále **rozvíjet spolupráci školy a rodiny**, být s rodiči v úzkém kontaktu, získávat rodiče ke spolupráci, vést je k **využívání poradenských služeb**, které škola nabízí – všichni PP
- zaměřit se na prevenci **šikany a kyberšikany / bezpečný internet**/- učitelé informatiky, TU, besedy –ŠMP
- žáci vyšších ročníků budou informováni o **zákazu držení, distribuce a užívání návykových látek** (viz školní řád, příslušné zákony) a o působení těchto látek na organismus člověka, především na organismus dětí a mladistvých- vyučující Ov, Vz, Př, TU.
- do **poučení o bezpečnosti** a ochraně zdraví zakotvit informace o nebezpečí užívání NL a zákazu jejich užívání při všech činnostech souvisejících se školními aktivitami- TU
- včas rozpoznávat a řešit rizikové chování v kolektivu třídy a rozvíjet pozitivní vztahy v celém třídním kolektivu i mezi jednotlivci, mladšími i staršími žáky /**sociometrické dotazníky**, Klima třídy, Klima školy na www.proskoly.cz, další dle potřeby/
- rozvíjet **pozitivní vztahy v třídním kolektivu** – dále zařazovat zážitkovou pedagogiku- „dny třídy“

- zařadit **třídnické hodiny** za účelem řešení problémů ve třídě, upevnění vztahů, soudržnost kolektivu
- netolerovat, odhalovat, okamžitě řešit **agresivní formy chování**
- sledovat, řešit záškoláctví i možné skryté **záškoláctví** s podporou zákonných zástupců
- vypracovat **PRAVIDLA NAŠÍ TŘÍDY** a **DBÁT NA JEJICH DODRŽOVÁNÍ**, aktualizaci

- o události držení, distribuce, užití OPL sepíše učitel stručný záznam s vyjádřením žáka /zejména odkud, od koho NL má/ a postupuje podle metodického postupu v příloze tohoto MPP

- při prevenci, řešení šikany, pouhém podezření na takové chování TU postupuje podle Metodického pokynu ministra školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikanování... /viz příloha/

- při řešení záškoláctví se TU drží pokynů uvedených v příloze MPP/ + zápis z jednání s rodiči...

JEDNOTLIVÉ TISKOPISY NAJDETE V BAKALÁŘÍCH NA „L“. /kopie zápisů o projednání RCH se ukládají u ŠMP/

2. Plán vzdělávání pedagogických pracovníků v oblasti prevence RCH

Název a odborné zaměření vzdělávání	Realizátor – organizace, odborník
Rizikové chování dětí	PaeDr. Zdeněk Martínek, psycholog, etoped
Zvládání syndromu vyhoření pro pedagogy	Mgr. S. Šimová, THEIA Č. Budějovice
Dále dle aktuální nabídky, zájmu...	

3. Plán vzdělávání ŠMP v oblasti prevence RCH

Název a odborné zaměření vzdělávání	Realizátor – organizace, odborník
Trestně právní aspekty kyberkriminality	Portus Prachatice – Ing. P. Šmíd, Policejní prezidium Policie ČR – por. Bc. L. Piksa KÚ České Budějovice
ZÁVISLOST NENÍ JEN O DROGÁCH A ALKOHOLU aneb jak prevenci přizpůsobit době viz bod 2	Descartes Praha PhDr. Lenka Svobodová /5h./
Dále dle aktuální nabídky.	

II. SPOLUPRÁCE ŠKOLY S RODIČI

1. Způsoby seznámení rodičů s činností ŠMP , možnostmi spolupráce a MPP

- webové stránky školy
- Dopis pro rodiče – seznámení s preventivními aktivitami školy
- třídní schůzky, konzultační odpoledne
- mimořádné schůzky s rodiči
- nabídka konzultačních hodin VP, ŠMP, školní psycholožky – žákovské knížky
- nástěnky

- žákovská knížka
- informování rodičů o práci ŠMP v rámci rodič. schůzek, seznámení s MPP a možností konzultací ŠMP, VP, školní psycholožky – TU

2. Aktivity pro rodiče

Název aktivity	Realizátor, přednášející
jednorázové akce zatím neplánujeme	
Dotazníky SCIO, další dotazníky dle potřeby.	

3. Aktivity podporující spolupráci školy s rodiči

Název aktivity	Vedoucí programu
MINISTART- pomoc při přípravě a zabezpečení, účast rodičů	TU 6. tříd, př.5.tř.
Besídky- mikulášské, vánoční, velikonoční	TU 1. st.
Den tatíneků	TU 1.st.
Den maminek	TU 1.st.
Výlety, exkurze - pomoc rodičů při přípravě a zabezpečení akcí, dohledu	TU 1.a 2. st.

III. PROGRAM PREVENTIVNÍCH AKTIVIT PRO ŽÁKY ŠKOLY

1. Způsob seznámení žáků s činností ŠMP, možnostmi pomoci a MPP

1. stupeň

- seznámení s prací ŠMP a MPP třídním učitelem přiměřeně věku, zápis konzultačních hodin, telefonních čísel do žákovské knížky, seznámení s možnostmi využití schránky důvěry, možnostmi a nabídkou pomoci a setkání se ŠMP

2. stupeň

- seznámení s prací ŠMP v 6. třídách, seznámení s MPP a jeho úkoly, sídlem ŠMP, s využíváním schránky důvěry, s možnostmi konzultací a pomoci
- připomenutí činnosti ŠMP v ostatních třídách, s nabídkou konzultací, pomoci apod. / třídní učitelé/

1. a 2. stupeň

- webové stránky školy
- žákovská knížka
- školní řád
- konzultační hodiny a telefonní čísla VP, ŠMP, školní psycholožky uvedeny v žákovské knížce
- schránka důvěry a informační nástěnka u schránky
- informační nástěnka v přízemí 2. stupně
- školní noviny
- generální souhlas

2. 1. Nespecifická a specifická prevence pro žáky ve výuce

Jde o aktivity, které nereagují na aktuální problémy a týkají se všech tříd v daném ročníku: např. zvyšování sebevědomí žáků, komunikativní dovednosti, konstruktivní řešení problémů, schopnost klást otázky a vyjádřit svůj názor, řešení stresu, učení vzájemné pomoci, schopnost říci si o pomoc a vědomí kam se v jakých záležitostech obrátit, vyrovnání se s neúspěchem, obrana před manipulací, předávání informací a prožitkové programy zaměřené na dodržování práva, na prevenci závislosti na návykových látkách včetně alkoholu a tabáku, gamblingu, rasismu, sexuálního a jiného zneužívání, působení sekt a některých nových náboženských směrů,...)

1.ročník (třídy)

Vyučovaný předmět	Preventivní aktivita a její zaměření, způsob jejího vedení (např. předávání informací, prožitková aktivita,...)
Prvouka	Cesta do školy- osobní bezpečí, dopravní výchova Ve škole- pravidla chování, školní řád Moje rodina- vztahy v rodině Péče o zdraví- zdravý životní styl, osobní hygiena Volný čas- správné a nesprávné využití, zájmy, záliby Osłavy- svátky, narozeniny, Vánoce, Velikonoce- Umíme slavit? Volba povolání - hodnoty Moje rodina, kamarádi- vztahy, sounáležitost, vzájemná pomoc, spolupráce Člověk ve společnosti- společenské postavení, místo, kde žijeme
Český jazyk	Literární hrdina – vlastnosti, chování, hledání vzorů Pohádky – ponaučení, vzor v kladném hrdinovi, potrestání zla
Tělesná výchova	nastavení a dodržování pravidel, tolerance k odlišnostem
Výtvarná výchova	Můj kamarád- hodnota přátelství Moje zážitky- ztvárnění skutečnosti na základě vl. prožitku Moje tělo- otisky lidského těla, poznávání sebe sama

2.ročník (třídy)

Vyučovaný předmět	Preventivní aktivita a její zaměření, způsob jejího vedení (např. předávání informací, prožitková aktivita,...)
Prvouka	Dopravní výchova- BESIP Rodina- vztahy, pocit bezpečí, jistoty Komunikace- zásady, nácvik Škodlivé vlivy na zdraví člověka- rozpoznávání, řešení, nácvik chování- modelové situace. prevence Zdravá výživa- jídelníček, alkohol? Linka důvěry- nácvik komunikace, další důležité kontakty
Český jazyk	Literární hrdina- vlastnosti, chování, hledání vzorů
Výchova výchova	Můj kamarád- hodnota přátelství

3.ročník (třídy)

Vyučovaný předmět	Preventivní aktivita a její zaměření, způsob jejího vedení (např. předávání informací, prožitková aktivita,...)
Prvouka	„Co kdyby...“ – řešení modelových situací, nácvik způsobů chování v kriz. situacích, účelné chování v případě ohrožení, pomoc sobě i druhým, šikana Vztahy mezi lidmi- přítel, kamarád a jeho vlastnosti, spolužáci a chování v kolektivu třídy, chování v rodině, hraní rolí, situační hry Ochrana proti nemocem- očkování, léky, pravidelné lékařské prohlídky Pomoc lidem starým, nemocným a postiženým- solidarita Volný čas- správné vyplnění volného času, scénky
Tělesná výchova	FAIR PLAY – nastavení a dodržování pravidel, tolerance k odlišnostem
Český jazyk	Hrdina – jeho vlastnosti a chování, dokončení příběhu Scénky, rozhovor- správná komunikace
Výtvarná výchova	„Můj volný čas“ „Moji kamarádi“

4.ročník (třídy)

Vyučovaný předmět	Preventivní aktivita a její zaměření, způsob jejího vedení (např. předávání informací, prožitková aktivita,...)
Český jazyk	Škola nás zpátky do lavic volá- vztahy ve třídě, kamarádství, ohleduplnost, slušnost, taktnost, vzájemná pomoc Vánoce, Vánoce přicházejí- vztahy v rodině, povinnosti a práva členů rodiny, obdarovávání, rodinné oslavy, novoroční předsevzetí Svět her- hra fair- play, dodržování pravidel, umět přijmout porážku Škola základ života- vzájemné vztahy ve třídě i mimo ni, pravidla soužití Hrdinové dětských seriálů, filmů, knih- proč je obdivujeme, hledáme motivy činů těchto postav, řešení problémových situací – šikany
Vlastivěda	Kulturní život regionu- akce, muzea, rodáci /sounáležitost, vzory/
Výchova ke zdraví	Zdraví, hygiena, režim dne, první pomoc, výživa, rodinné role, zneužití, NL, linky a schránky důvěry, přivolání pomoci.
Tělesná výchova	pravidla fair- play, jak přijmout porážku...
Přírodověda	ochrana zdraví, zdravý životní styl, rodina, vztahy, pomoc rodičům, prarodičům, řešení konfliktů, osobní bezpečí, účelné chování při ohrožení, zneužívání NL

5.ročník (třídy)

Vyučovaný předmět	Preventivní aktivita a její zaměření, způsob jejího vedení (např. předávání informací, prožitková aktivita,...)
Přírodověda Vlastivěda	<ul style="list-style-type: none"> - utváření pozitivního vztahu k okolí /lidé a živ. prostředí/ - upevňování pocitu jistoty a bezpečí /rodina, kamarádi, škola/- pomoc s řešením problémů - prohlubovat vědomí sounáležitosti se třídou /zapojovat děti do různých rolí při skupinové práci/ - učit děti umět se orientovat při střetu s realitou jako přímí účastníci nebo zprostředkovaně /TV, tisk/ a správně reagovat /násilí, drogy, agresivní reklama/ - důraz na správný výběr volnočasových aktivit, sport, koníčky, čas strávený s rodinou
Český jazyk	<p>Hola, hola, škola do lavic nás volá- chování ve škole, ve třídě, ŠJ, ŠD, dodržování školního řádu, vztahy v třídním kolektivu, kamarádství, přátelství, pomoc, zdvořilost, ohleduplnost, úcta, povinnosti a práva žáků</p> <p>Rodina- vztahy v rodině, komunikace, kouzelná slova, vzájemná úcta, omluva, rodinné oslavy, obdarovávání</p>
Tělesná výchova	dodržování pravidel, vzájemná tolerance a pomoc
Anglický jazyk	kulturní odlišnosti – rozdíly mezi národy, zvyky, tradice - Vánoce, Velikonoce, Halloween tolerance a chápání rozdílů

6. ročník (třídy)

Vyučovaný předmět	Preventivní aktivita a její zaměření, způsob jejího vedení (např. předávání informací, prožitková aktivita,...)
Výchova ke zdraví	Zdravý životní styl- zdravá rodina, zdravá osobnost- práce s příběhy, modelové situace, hry „Čas proměn“-dospívání- beseda Osobní bezpečí- šikana, NL, znásilnění, zneužití – rozpoznání nebezpečí, ochrana, pomoc- Linka bezpečí- nácvik komunikace
Občanská výchova	Školní řád-pravidla soužití, práva, povinnosti Moje rodina- vztahy, ochrana dítěte, řešení problémových situací Žebříček hodnot- třídění a uvědomování si hodnot Ochrana kulturních a přírodních památek- prevence vandalismu
Zeměpis	Obyvatelstvo světa – rasismus, antisemitismus, náboženství /tolerance/
Anglický jazyk	Zdraví a volný čas, zdraví a stravování – kulturní zvláštnosti, tolerance /četba, rozhovor/
Český jazyk	Řeč a jazyk- vhodná volba jazykových prostředků, rozhovor Dopis- hodnota přátelství, rodinného zázemí- vyjádření prostřednictvím dopisu blízké osobě Popis- můj spolužák, můj učitel, vlastnosti Vypravování- dokončení příběhu, rozhodování při řešení náročných životních situací
Výtvarná výchova	Osobní bezpečí- nebezpečí týrání, zneužívání, chování v krizových situacích /malba/
Tělesná výchova	Ke sportu drogy nepatří Organizace vlastního pohybového režimu- využití nabídek sportovního vyžití
Informatika	Kyberšikana- pojem, nebezpečí, prevence

7.ročník (třídy)

Vyučovaný předmět	Preventivní aktivita a její zaměření, způsob jejího vedení (např. předávání informací, prožitková aktivita,...)
Občanská výchova	Život mezi lidmi- komunikace ve škole, doma, mezi vrstevníky, vliv party /šikana, kyberšikana/ Člověk a kultura- multikulturní výchova, masmédiá, reklama Majetek a bohatství- hodnoty, dobročinnost, solidarita, konzumní společnost, vandalismus Lidská práva- problémy v oblasti LP dříve a dnes, mravní a právní normy, zákon
Český jazyk	Šlova citově zabarvená- volba jazykových prostředků, slova hanlivá Diskriminace- cizí slova= cizí chování, diskuze Charakteristika- pojmenování vlastností osobnosti, popis chování- rozhovor nad motivací jednání člověka Vypravování- Příběh party, hledání vzoru pro své chování
Anglický jazyk	Zdravá výživa- stravujeme se v zahraničí- Jiný kraj –jiný mrav /poslech, rozhovor, třídění informací
Výtvarná výchova	Ochrana životního prostředí a majetku /plakát/
Dějepis	Vandalové- vandalismus, nutnost ochrany kulturního dědictví /práce s historickými prameny, prevence vandalismu dnes, důvody vandalismu/ Islám, křesťanství- původ, znaky a projevy , svoboda náboženského vyznání, náboženský fanatismus /pracovní listy, práce ve skupinách/
Tělesná výchova	Zlepšení osobního pohybového režimu Pravidla FAIR PLAY, zdravá soutěživost
Informatika	Sociálně negativní jevy-vyhledávání informací, jejich třídění a prezentace- vytvoření přehledu specializované pomoci , kyberšikana

8.ročník (třídy)

Vyučovaný předmět	Preventivní aktivita a její zaměření, způsob jejího vedení (např. předávání informací, prožitková aktivita,...)
Občanská výchova	Jednání- pasivní, agresivní, asertivní, schopnost jej rozlišit, sebeovládání, modelové situace, řešení konfliktů Charakter – sebepoznávání, vůle a volní vlastnosti Já- zdravé sebepojetí Můj vzor
Výchova ke zdraví	Zdravá výživa- poruchy příjmu potravy Prevence zneužívání NL- vliv NL na zdraví člověka Lidská sexualita- rizika Osobní bezpečí – šikana, využití www stránek
Český jazyk	Charakteristika- vlastnosti a motivace, nepřímá charakteristika Výtah- sebedůvěra , sebevědomí při vystoupení před posluchači Úvaha- respektování přesvědčení druhých lidí, vyjádření vlastních názorů Výpisky, výtah- práce s texty z www stránek na téma prevence R. John: Memento- prevence NL Drogy, šikana, mezilidské vztahy – diskuze, úvaha, charakteristika
Tělesná výchova	Příprava soutěží pro mladší žáky – důležitost stanovení pravidel a jejich dodržování Zlepšování tělesné zdatnosti
Přírodopis	Kouření- dýchací soustava Alkoholismus- trávicí, nervová a vylučovací soustava Sexuální chování- pohlavní soustava, rozmnožování, odpovědnost v partnerských vztazích Rasy, rasismus-kůže
Chemie	Kouření- jedovaté plyny, oxid uhelnatý
Výtvarná výchova	Prevence zneužívání NL, taktika reklamních agentur /návrh na reklamu/
Anglický jazyk	Volný čas – vandalismus, kouření, gamblerství /popis/ Sport- sport a drogy / rozhovor/ Jídlo- co je dobré a co zdravé? /popis odlišností /
Informatika	Šikana – orientace na www stránkách- nabídka pomoci, vyhledávání informací- zpracování- informační leták,.. Nebezpečí internetu, kyberšikana

9.ročník (třídy)

Vyučovaný předmět	Preventivní aktivita a její zaměření, způsob jejího vedení (např. předávání informací, prožitková aktivita,...)
Občanská výchova	Člověk a pracovní život- moje budoucnost Globální svět- globalizace, globální problémy a jejich řešení, tolerance, multikulturní výchova Právní ochrana- orgány právní ochrany, přestupek, trestný čin, trestní odpovědnost, soudy Životní perspektivy- hledání smyslu života
Výchova ke zdraví	Druhy závislostí- nebezpečí, prevence, pomoc v krizi, odborná pomoc- www stránky modelové situace, nácvik odmítnutí, chování v rizik. situacích Sexuální výchova – odpovědné rozhodování, výběr partnera, sex. přenosné nemoci, plánované rodičovství, sex. odchylky, homosexualita, prostituce, promiskuita , nebezpečí HIV-AIDS
Český jazyk	Úvaha- uplatnění zkušeností, názorů, postojů- obhajoba, diskuze – pravidla Popis- literární postava- hledání vzorů Publicistické útvary- vyhledávání a třídění informací
Chemie	Alkoholismus- deriváty uhlovodíků-alkoholy Drogy-člověk proti sobě- chemie slouží i ohrožuje / vyhledávání a třídění informací, diskuze/
Anglický jazyk	Rodina v jiných zemích a kulturách- rasová tolerance, rasismus, multikulturní společnost /rozhovor, četba/ Oslava – alkohol a jeho tolerance v jiných kulturách/ vyhledávání informací, diskuze/ Jídlo a způsoby stravování- anorexie , bulimie /popis fotografie/
Výtvarná výchova	Rasismus, intolerance, xenofobie /portrét, vyjádření emocí- nenávisť, zloba, opovržení.../
Dějepis	Rasismus, antisemitismus a jejich nepřijatelnost z hlediska LP /film, beseda/ Příběhy bezpráví – beseda
Tělesná výchova	Školní olympiáda- zdravá soutěživost, pomoc při přípravě jednotlivých disciplín a organizaci dne, pravidla mladých rozhodčích, zodpovědnost Zlepšování tělesné zdatnosti, zdravý pohybový režim
Informatika	Šikana, kyberšikana a zákony, specializovaná pomoc, prezentace
Zeměpis	Obyvatelstvo světa – rasismus, antisemitismus, náboženství /tolerance/

2. 2. Specifická prevence pro žáky ve výuce, reagující na individuální situaci ve třídě

(Aktivity které nejsou součástí učebního plánu a reagují na zvláštní situaci v třídním kolektivu či mezi třídními kolektivy, která byla zaregistrována na základě šetření ke zjištění situace ve škole, provedeného před zpracováním MPP např. pomocí dotazníku, diskuse atd. – viz blok A. Zmapování situace pro stanovení cílů MPP. Jedná se o programy cíleně zaměřené na řešení výskytu konkrétních SPJ- násilí, šikana, výskyt a zneužívání drog včetně alkoholu a tabáku, rasismus a jiné projevy netolerance, ... na které budou navazovat další aktivity podle aktuálního vývoje situace. Pro každý jednotlivý jev a třídu použijte samostatnou následující tabulku.)

Vyplývá z minulého školního roku nebo ze šetření na počátku nového školního roku

SPJ který bude řešen:	
Jak byla situace zjištěna:	
Kdo bude situaci řešit – jméno učitele nebo externího odborníka, organizace:	
Kdy bude situace řešena:	
S použitím jakých metod bude intervence vedena:	
Způsob ověření efektivity intervence:	

Při výskytu SPJ budeme postupovat na základě zkušeností z předchozích let a za pomoci příslušných odborníků/ viz bod V /, také s ohledem na metodická doporučení /viz přílohy/. Nelze předem přesně uvést a popsat /viz. Hodnocení MPP 2014-15/

2. 3. Jednorázové aktivity pro žáky

Název aktivity, akce	Datum	Realizátor
MINISTART – víkendový pobyt ve škole, zážitková pedagogika 5.,6.tř., vytváření pravidel třídy, posílení soudržnosti kolektivu	září – listopad	TU/dle zájmu/
Chování za mimořádných událostí , všichni žáci	září, červen	TU
Rizika závislosti – 8.,9. tř.	říjen	PhDr.M. Horecká, PORCETA, ŠMP
Čas proměn, dospívání – 6. tř. dívky	září	MP promotion, p. Proubková
Na startu mužnosti – dospívání – 6.tř. hoši		
Halloween , kulturní zvláštnosti, tolerance, spolupráce starších a mladších žáků, multikulturní výchova, 5.- 9. tř.	říjen	Š. Zasadilová, vyuč. Aj
Než užiješ alkohol, užij svůj mozek - 7.tř.	říjen	SANANIM, Mgr. Kajařová, Mgr. Radostová
Vzdělání a řemeslo Č.B. , doplňkové aktivity k prevenci NL, žáci 9.tříd	říjen	VP, TU
Pět dobrých návyků – pravidla dobrého soužití - 5.tř	listopad	ŠMP, Semafór
ŠIKANA - program třídy, zážitkové metody, modelové situace, 4. třídy	prosinec	ŠMP, SEMAFÓR – p. Kadlecová
PŘÍBĚHY BEZPRÁVÍ - film. příběh, lidská práva, beseda, 9.tř.	listopad	Jeden svět na školách, Mgr. Jináčková
BESÍDKY - mikulášské, vánoční, 1.- 5.tř.	prosinec	TU

Vánoce - nejkrásnější svátky v roce, besídky, třídní programy, posilování vztahů , 1.-9. tř.	prosinec	TU
LVZ – zážitková pedagogika, hry, soutěže , 7. tř.	leden	J. Podlaha
DEN NAŠÍ TRÍDY - celodenní program třídy a ve třídě, zážitková pedagogika, posilování pozitivních vztahů, příjemné sociální klima třídy, spolupráce, komunikace , 1.-9.tř.	leden	ŠMP, TU
Jak si nenechat ublížit – zneužití, znásilnění, šikana, agresivita, zvládání krizových situací, 6.tř.	únor	SEMAFÓR, ŠMP
Bolest zvaná šikana, kyberšikana /prevence RCH/- 7.tř.	únor	SEMAFÓR, ŠMP
Pornografie a kult krásy – 8.tř.	únor	SEMAFÓR, ŠMP
Trestní právo, trestní odpovědnost, kyberkriminalita, NL – 9.tř. přednáška a beseda s policistou	únor	ŠMP Mgr. Doubek – Policie ČR
K-CENTRUM, AURITUS – exkurze s programem prevence NL, relaxace, 8.a 9.tř.	duben	ŠMP
DEN ZEMĚ –OŽP, spolupráce, společné plánování, odpovědnost, 1.-9. tř.	duben	L. Kubešová, TU
Čarodějnice , 4.tř.	duben	TU
Holocaust , 8.tř.- lidská práva	duben	ŠMP
Beseda s legionářkou – LP, porušování LP v historii	květen	Mgr. Jináčková
DEN DĚTÍ TROCHU JINAK - originální program třídy, zážitková pedagogika ,1.-9.tř.	červen	TU
ŠKOLNÍ LEHKOATLETICKÁ OLYMPIÁDA - zdravé fandění, sport jako koníček, zábava, životní styl	červen	uč. Tv, TU.
O POHÁR STAROSTY - zdravá soutěživost	září, červen	uč. Tv, TU
EXKURZE, VÝLETY TRÍD - vzájemné poznávání, pomoc, tolerance, posilování a rozvoj dalších sociálních dovedností, komunikace, upevňování kolektivních vztahů, zážitkové techniky, relaxace	v průběhu roku	TU
Besedy se strážníky městské policie na téma osobní bezpečí, bezpečí v dopravě, chování za mimořádných situací, veřejný pořádek, vandalismus	v průběhu roku, dle zájmu a potřeby	TU, ŠMP

IV. OSTATNÍ AKCE V OBLASTI PREVENCE SPJ

Dlouhodobé programy:

- **Naše třída** –soudržnost kolektivu, vztahy, pravidla třídy
/1.pololetí , popř. 2. pololetí - 2015-16, 6.A,B/

- **Dlouhodobý program prevence užívání NL a dalších forem RCH**

- Semafór /1.-9. třídy, v blocích, v průběhu celého školního roku/

6. -9. ročník

Cíle a prevence programu:

1. Připravit žáky na období dospívání, na změny, které jej doprovází z hlediska fyziologického a psychosociálního vývoje. Co je to skutečná láska, bezpečí a ochrana.

2. Posilování sebejistoty, zvládání konfliktních situací, práce s emocemi, efektivní komunikace, sebepoznání, schopnost čelit sociálnímu tlaku, rozvíjení spolupráce ve třídě, jak pozitivně trávit volný čas a naučit se přijímat sexuální odlišnosti.
3. Tento program je prevencí domácího a sexuálního násilí, syndromu vyhoření, emocionální a partnerské závislosti, zdravého životního stylu a bezpečnosti v kyberprostoru.

6. třídy: 4 vyučovací hodiny

1. Sociální a emoční změny: Jak se změnilo tvé tělo a jak vnímáš tyto změny? Jak to ovlivnilo tvé sebehodnocení? Jak tyto změny ovlivnily tvé chování? Jak bys mohl/a pomoci kamarádům, kteří své změny vnímají negativně?

2. Moje první rande: Jak vyjádřit své emoce, jak rozvíjet své vztahy a navzájem si vyjadřovat náklonnost.

7. třídy: 4 vyučovací hodiny

1. Respekt k partnerovi

2. Mám uspokojit potřeby svého partnera, nebo ne? Jak se mám rozhodnout? Opravdu si to přeji já sám/sama?

3. Sexuální aktivity: Předcházení rizikům

Uvědomit si rizika spojená se sexuálními aktivitami v dospívání, včetně “sexu v opilosti či pod vlivem drog”.

8. třídy: 4 vyučovací hodiny

1. Genderové role: očekávání žen a mužů v partnerských vztazích

Komunikaci v partnerském vztahu. Tomu, co dospívající chlapci a dívky očekávají jeden od druhého, jak si svá přání sdělovat, mít své právo odmítnout nebo jak se jednat v nátlakových situacích.

2. Jak předcházet rizikovým situacím

Práva a zodpovědnost v sexuálních vztazích; emocionální připravenost. Volba sexuálního partnera a její následky, plánování a odpovědnost za své rozhodnutí, druhy antikoncepce, odpovědnost obou partnerů

9. třídy: 4 vyučovací hodiny

1. Zdravý partnerský vztah

Cílem lekce je, aby žáci porozuměli tomu, co znamená, jak poznat a vytvářet zdravý partnerský vztah.

2. Rozdíl mezi nátlakem a souhlasem

Porozumět nátlaku a souhlasu v partnerském vztahu. Nastínit genderové rozdíly v přístupu a v pohledu k romantickému vztahu.

- zapojení do projektu **JEDEN SVĚT NA ŠKOLÁCH, ČLOVĚK V TÍSNI** - cílem programu je prostřednictvím projekcí dokumentárních filmů a dalších audiovizuálních materiálů, následných diskusí, doprovodných publikací, simulačních her a interaktivních metod výuky vychovávat mladé lidi k tolerantní interkulturní komunikaci, vzdělávat je v oblasti ochrany **lidských práv a rozvojové pomoci**. /ŠMP, J. Jináčková/

- zapojení do **ADOPCE NA DÁLKU** – žáci adoptovali chlapce z Keni, kterého finančně podporují, do adopce postupně zapojili většinu pedagogů a některé jejich rodiče, tímto projektem pracujeme na rozvoji solidarity, empatie, žebříčku hodnot, multikulturní výchově.../ K. Staňková/

- **AKTIVNÍ ŠKOLA** – www.proskoly.cz - **PRO ŠKOLY** – server pro podporu žáků základních a středních škol – sociometrické dotazníky- klima třídy a školy, testy k volbě povolání apod.

V. SPOLUPRÁCE S OKOLÍM ŠKOLY

Organizace	Jméno odborníka	Kontakt (adresa, telefon, e-mail)
PPP v Táboře- okr. metodička prevence RCH	Ing. M. Pýchová	monika.pychova@pppcb.cz
AURITUS, K-CENTRUM v Táboře	Mgr. H. Vojtěchová	381 255 999
PPP v Táboře – psycholožka, vedoucí PPP	Mgr. J. Bláhová	julie.blahova@pppcb.cz
Policie ČR - Tábor	Mgr. M. Doubek	taorpcr@mvcz.cz , 724 250842
Městská policie Soběslav	p. M. Drs	602 491 567
Psycholog, etoped, lektor	PaeDr. Z. Martínek	zdenmarti@seznam.cz
KDMS Soběslav	p. J. Palasová	jarka.palasova@seznam.cz
SPARTAK Soběslav	p. Hanzal	381 521 220, 603 271 268
SEMAFÓR o. s. Veselí n. Lužnicí	p. S. Kadlecová	semafor.os@volny.cz
MěÚ Soběslav	Ing. Bláha, Mgr. Drachovský	381 508 111, 381 524 143
Školní psycholožka	Mgr. B. Bradáčová	731 841 015
Sociálně zdravotní odbor MěÚ Soběslav	p. Brožová, p. Matějková	381 508 135, brozova@musobeslav.cz 381 508 137, matejkova@musobeslav.cz
Etoped, lektor PORCETA Tábor	Mgr. Marika Kropíková, PhDr. Horecká	marika.kropikova@gmail.com 603 801 108
Středisko výchovné péče ČB	dle jednotlivých případů	386 355 888, 724569 351
Psychologická, pedagogická a právní poradna Praha- Motol	JUDr. Karel Kašpar, PaeDr. Z. Kašparová	www.pppk.cz
Lékařka pro děti a dorost	MUDr. Y. Fialová	381 521 237
THEIA krizové centrum Č. Budějovice	Mgr. A.Šimová	775 20 24 21
META o.s. Jindřichův Hradec	Mgr. B. Havlová	havlova@osmeta.cz 775 567 703 /706/

VI. EVIDENCE A EFEKTIVITA

- vedení deníku ŠMP
- vedení záznamů o výskytu RCH - u ŠMP, VP a TU
- dotazníky, ankety pro učitele i žáky a další způsoby vyhodnocování aktivit
/ např. diskuse, rozhovor, volné psaní jako následná reakce na realizované aktivity, sociometrie -
Naše třída a další /
- uložení výsledků některých aktivit – u realizátora akce, ŠMP...
- vedení záznamů z jednání s rodiči- u ŠMP, VP, TU, kontrola plnění uložených úkolů
- pravidelná zpráva ŠMP v rámci pedagogických porad
- spolupráce ŠMP a pedagogů při přípravě nového MPP, hodnocení MPP, přípravě a vyhodnocování aktivit

VII. ZÁVĚREČNÉ INFORMACE

	Datum	Podpis ředitele školy
Seznámení ředitele školy s MPP		
Seznámení pedagogického sboru školy s MPP		

Program proti šikanování ve škole

Obsah

1. Předmět

2. Vymezení základních pojmů

2.1 Šikanování

2.2 Verbální šikana

2.3 Fyzická šikana

2.4 Smíšená šikana

3. Odpovědnost školy a pedagogických pracovníků

3.1 Odpovědnost školy a ochraně zdraví žáků.

3.2 Odpovědnost pedagogického pracovníka

4. Prevence proti šikanování

4.1 Školní vzdělávací program

4.2 Systém primární prevence sociálně patologických jevů

4.3 Systém dalšího vzdělávání školy

4.4 Informování pedagogických pracovníků

4.5 Systém úkolů pro pracovníky školy v oblasti prevence proti šikaně

4.6 Školní řád

4.7 Spolupráce se specializovanými institucemi

5. Krizový plán a postupy řešení šikanování

5.1 Postup pedagogického pracovníka a ředitele školy

5.2 Vyšetřování šikany

5.3 Spolupráce se specializovanými institucemi a Policií ČR

5.4 Postup rodičů při podezření na šikanování

6. Přílohy

Právní východiska

Metodický pokyn k řešení šikanování na školách a školských zařízeních, č. j. MSMT-22294/2013-1

Národní strategie primární prevence rizikového chování na období 2013-2018

Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí a mládeže, MŠMT č.j.: 21291/2010-28

1. Předmět

Tento Program proti šikanování ve škole slouží k vytvoření bezpečného, respektujícího a spolupracujícího prostředí ve škole, zaměřuje se především na prevenci šikanování a ukazuje postupy řešení šikanování. Je určen všem pedagogickým pracovníkům školy, dále pak nepedagogickým pracovníkům, rodičům a žákům školy.

Tento program je nedílnou součástí primární prevence sociálně patologických jevů ve škole a Minimálního preventivního programu školy.

2. Vymezení základních pojmů

2.1 Šikanování

Šikanování je jakékoliv chování, jehož záměrem je ublížit, ohrožit nebo zastrašovat žáka, případně skupinu žáků. Spočívá v cílených a opakovaných fyzických a psychických útocích jedincem nebo skupinou vůči jedinci či skupině žáků, kteří se neumí nebo z nejrůznějších důvodů nemohou bránit.

Podoby šikanování jsou:

1. přímá podoba šikany:

- fyzické útoky v podobě bití,
- vydírání,
- loupeže,
- poškozování věcí,
- slovní útoky v podobě nadávek,
- pomluvy,
- vyhrožování,
- ponižování,
- sexuální obtěžování až zneužívání,
- kyberšikana prostřednictvím elektronické komunikace (útoky pomocí e-mailů, sms zpráv, vyvěšování urážlivých materiálů na internetové stránky apod.).

2. nepřímá podoba šikany

- demonstrativní přehlížení,
- ignorování žáka či žáků.

2.2 Verbální šikana, přímá a nepřímá – psychická šikana (součástí je i kyberšikana, děje se pomocí ICT technologií).

2.3 Fyzická šikana, přímá a nepřímá (patří sem i krádeže a ničení majetku oběti).

2.4 Smíšená šikana, kombinace verbální a fyzické šikany (násilné a manipulativní příkazy apod.).

3. Odpovědnost školy a pedagogických pracovníků

3.1 Škola má jednoznačnou odpovědnost za děti a žáky. V souladu s ustanovením § 29 zákona č. 5651/2004 Sb./školský zákon/ je povinná zajišťovat bezpečnost a ochranu zdraví žáků v průběhu všech vzdělávacích a souvisejících aktivit, a současně vytvářet podmínky pro jejich zdravý vývoj a pro předcházení vzniku rizikového chování (sociálně patologických jevů).

3.2 Pedagogický pracovník, kterému bude znám případ šikanování a nepřijme v tomto ohledu žádné opatření, se vystavuje riziku trestného činu neoznámení, případně nepřežehnutí trestného činu.(§168, 167 trestního zákona), případně dalších trestných činů...

4. Prevence proti šikanování

4.1 Prevence proti šikaně je základní formou boje proti tomuto negativnímu jevu na naší škole. V této oblasti musí spolupracovat všichni pracovníci školy a rodiny žáků. Základem prevence šikanování a násilí ve škole je Školní vzdělávací program pro základní školu, který podporuje pozitivní vzájemné vztahy mezi žáky (a mezi žáky a učiteli) a usiluje o vytváření bezpečného prostředí školy/ především kapitoly Klíčové kompetence a Výchova demokratického občana/.

4.2 Systém primární prevence sociálně patologických jevů je dán Metodickým pokynem k primární prevenci sociálně patologických jevů u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních. A je dále rozpracován v Minimálním preventivním programu školy.

4.3 Systém dalšího vzdělávání pracovníků školy:

- vzdělávání pedagogických pracovníků v oblasti problematiky vytváření dobrých vztahů, v podpoře a upevnování zdravých třídních norem žáků jako prevenci šikanování,
- vzdělávání pedagogických pracovníků v oblasti problematiky šikanování,
- vzdělávání školního metodika prevence.

4.4 Dále je to informování pedagogických pracovníků, rodičů i žáků o problematice šikanování.

4.5 Zpracování uceleného systému úkolů pro pracovníky školy v oblasti prevence proti šikaně a jejich postupné zapracování do dokumentů školy .

4.6 Zpracování prevence proti šikanování do školního řádu a dodržování školního řádu.

4.7 Spolupráce se specializovanými institucemi:

Při předcházení případům šikany spolupracovat s institucemi:

- v resortu školství – s pedagogicko-psychologickými poradnami,
- v resortu zdravotnictví – s pediatry a odbornými lékaři, dětskými psychology, psychiatry a zařízeními, která poskytují odbornou poradenskou a terapeutickou péči, včetně individuální a rodinné terapie,
- v resortu sociální péče – s oddělením péče o rodinu a děti, s oddělením sociální prevence (možnost vstupovat do každého šetření, jednat s dalšími zainteresovanými stranami, s rodinou),

5. Krizový plán a postupy řešení šikanování

5.1 Postup pedagogického pracovníka a ředitele školy

Postup pedagogického pracovníka

1. Informují-li rodiče pedagogického pracovníka o podezření na šikanování, zahájí okamžitě vyšetřování šikany, spolupracuje s metodikem prevence a výchovným poradcem, informuje ředitele školy.
2. Má-li pedagogický pracovník podezření na šikanování, zahájí okamžitě vyšetřování šikany, spolupracuje s metodikem prevence a výchovným poradcem, informuje ředitele školy.
3. V případě prokázaných projevů šikany neprodleně informuje ředitele školy, spolupodílí se na vyšetřování šikany dle pokynů ředitele školy.
4. Vždy informuje rodiče o výsledcích vyšetřování šikany, a to i v případech, že se podezření neprokáže.
5. Navrhne v pedagogické radě potrestání agresorů.

Postup ředitele školy

1. Přijme informaci o šikanování (pedagogický pracovník, rodič, žák).
2. Rozhodne, zda škola zvládne řešit šikanu vlastními silami nebo zda škola potřebuje pomoc z venku a je nezbytná její součinnost se specializovanými institucemi a Policií ČR.
3. V případě prokázaných projevů šikany jmenuje pracovníky, kteří se budou podílet na vyšetřování šikany dle jeho pokynů.
4. Zajistí informování dotčených rodičů o vyšetřování šikany nebo sám informuje o výsledcích vyšetřování šikany, které řídí.
5. V případě negativních dopadů šikanování na oběť je nutné zprostředkovat péči pedagogicko-psychologické poradny, střediska výchovné péče, speciálně pedagogického centra nebo dalších odborníků – klinických psychologů, psychoterapeutů nebo psychiatrů.
6. V mimořádných případech doporučí rodičům dobrovolné umístění dítěte do pobytového oddělení SVP, případně doporučí realizovat dobrovolný diagnostický pobyt žáka v místně příslušném diagnostickém ústavu.
7. V mimořádných případech podá návrh orgánu sociálně právní ochrany dítěte k zahájení práce s rodinou, případně k zahájení řízení o nařízení předběžného opatření či ústavní výchovy s následným umístěním v diagnostickém ústavu.
8. Dojde-li k závažnějšímu případu šikanování nebo při podezření, že šikanování naplnilo skutkovou podstatu trestného činu (provinění) oznámí tuto skutečnost Policii ČR.
9. Oznámí orgánu sociálně právní ochrany dítěte skutečnosti, které ohrožují bezpečí a zdraví žáka. Pokud žák spáchá trestný čin (provinění), popř. opakovaně páchá přestupky, zahájí spolupráci s orgány sociálně právní ochrany dítěte bez zbytečného odkladu.
10. Projedná v pedagogické radě potrestání agresorů.

5.2 Vyšetřování šikany

A. Pro vyšetřování počáteční šikany (se standardní formou):

1. Zajištění ochrany obětem.
2. Rozhovor s těmi, kteří na šikanování upozornili a s oběťmi.
3. Nalezení vhodných svědků.
4. Individuální, případně konfrontační rozhovory se svědky (nikoli však konfrontace obětí a agresorů).
5. Rozhovor s agresory, případně konfrontace mezi nimi.

B. Pokročilá šikana s neobvyklou formou – výbuch skupinového násilí vůči oběti, tzv. třídního lynčování, vyžaduje následující postup:

1. Překonání šoku pedagogického pracovníka a bezprostřední záchrana oběti.
2. Domluva pedagogických pracovníků na spolupráci a postupu vyšetřování.
3. Zabránění domluvě agresorů na křivé výpovědi.
4. Pokračující pomoc a podpora oběti.
5. Nahlášení policii.
6. Vlastní vyšetřování.

5.3 Spolupráce se specializovanými institucemi a Policií ČR

Při řešení případů šikany spolupracovat s institucemi:

- v resortu školství – s pedagogicko-psychologickými poradnami, středisky výchovné péče, speciálně pedagogickými centry,
- v resortu zdravotnictví – s pediatrií a odbornými lékaři, dětskými psychology, psychiatry a zařízeními, která poskytují odbornou poradenskou a terapeutickou péči, včetně individuální a rodinné terapie,
- v resortu sociální péče – s oddělením péče o rodinu a děti, s oddělením sociální prevence (možnost vstupovat do každého šetření, jednat s dalšími zainteresovanými stranami, s rodinou).

Dojde-li k závažnějšímu případu šikanování nebo při podezření, že šikanování naplnilo skutkovou podstatu trestného činu (provinění) informujeme:

- Policii ČR,
- orgán sociálně právní ochrany dítěte.

5.4 Postup rodičů při podezření na šikanování

Postup při podezření na šikanování, o kterém jsou informováni, by měl být následující:

1. Rodiče informují o podezření na šikanování třídního učitele, popřípadě dalšího pedagogického pracovníka, při jehož hodinách nebo dohledu nad žáky k šikaně dochází.
2. Nejsou-li podezření na projevy šikany bezodkladně a uspokojivě řešeny v pravomoci pedagogických pracovníků včetně metodika prevence či výchovného poradce, obrátí se rodiče s informací na ředitele školy.
3. V případech prokazatelných projevů šikany se rodiče přímo obrátí s informací na ředitele školy.
4. Jsou-li rodiče přesvědčeni, že postupuje škola při řešení šikanování nedostatečně, je možné jednat v této záležitosti se zřizovatelem školy, nebo podat stížnost na školu České školní inspekci.

6. Přílohy

- č.1 Informace pro rodiče – šikanování
- č.2 Informace pro žáky – šikanování
- č.3 Stádia šikanování
- č.4 Příklady nepřímých a přímých znaků šikanování

Příloha č.1

Informace pro rodiče – šikanování

Zpracováno podle metodického pokynu MŠMT k prevenci a řešení šikanování mezi žáky
Č.j. 24 246/2008-6

Šikanování je mimořádně nebezpečná forma násilí, která ohrožuje výchovu a vzdělávání žáků. Její zákeřnost spočívá v tom, že často zůstává dlouhodobě skrytá a může u jejích obětí docházet k závažným psychickým traumatům s dlouhodobými následky. Proto je v zájmu rodičů i školy, aby znali základní informace k prevenci a uměli tento specifický problém řešit.

Charakteristika šikanování

Šikanování je jakékoliv chování, jehož záměrem je ublížit, ohrozit nebo zastrašovat žáka, případně skupinu žáků. Spočívá v cílených a opakovaných fyzických a psychických útocích jedincem nebo skupinou vůči jedinci či skupině žáků, kteří se neumí nebo z nejrůznějších důvodů nemohou bránit. Ne každý konflikt ve škole musí mít charakter šikanování, důležitým znakem je právě cílenost a opakovanost.

Podoby šikanování

1. přímá podoba šikany:

- fyzické útoky v podobě bití,
- vydírání,
- loupeže,
- poškozování věcí,
- slovní útoky v podobě nadávek,
- pomluvy,
- vyhrožování,
- ponižování,
- sexuální obtěžování až zneužívání,
- kyberšikana prostřednictvím elektronické komunikace (útoky pomocí e-mailů, sms zpráv, vyvěšování urážlivých materiálů na internetové stránky apod.).

2. nepřímá podoba šikany

- demonstrativní přehlížení,
- ignorování žáka či žáků.

Postup rodičů při podezření na šikanování

Odhalení šikany bývá obtížné, proto je nesmírně důležitá spolupráce s rodiči. Postup by měl být následující:

1. Rodiče informují o podezření na šikanování třídního učitele popřípadě dalšího pedagogického pracovníka, při jehož hodinách nebo dohledu nad žáky k šikaně dochází.
2. Nejsou-li podezření na projevy šikany bezodkladně a uspokojivě řešeny v pravomoci pedagogických pracovníků včetně metodika prevence či výchovného poradce, obrátí se rodiče s informací na ředitele školy.
3. V případech prokazatelných projevů šikany se rodiče přímo obrátí s informací na ředitele školy.
4. Jsou-li rodiče přesvědčeni, že postupuje škola při řešení šikanování nedostatečně, je možné jednat v této záležitosti se zřizovatelem školy, nebo podat stížnost na školu České školní inspekci.

Možné příznaky šikanování:

- Za dítětem nepřicházejí domů spolužáci nebo jiní kamarádi.
- Dítě nemá kamaráda, s nímž by trávil volný čas, s nímž by se telefonovalo apod.
- Dítě není zváno na návštěvu k jiným dětem.
- Nechuť jít ráno do školy (zvláště když dříve mělo dítě školu rádo). Dítě odkládá odchod z domova, případně je na něm možno při bedlivější pozornosti pozorovat strach. Ztráta chuti k jídlu.
- Dítě nechodí do školy a ze školy nejkratší cestou, případně střídá různé cesty, prosí o dovoz či odvoz autem.
- Dítě chodí domů ze školy hladové (agresoři mu berou svačinu nebo peníze na svačinu).
- Usíná s pláčem, má neklidný spánek, křičí ze snu, např. "Nechte mě!"
- Dítě ztrácí zájem o učení a schopnost soustředit se na ně.
- Dítě bývá doma smutné či apatické nebo se objeví výkyvy nálad, zmínky o možné sebevraždě. Odmítá svěřit se s tím, co je trápí.
- Dítě žádá o peníze, přičemž udává nevěrohodné důvody (například opakovaně říká, že je ztratilo), případně doma krade peníze.
- Dítě nápadně často hlásí ztrátu osobních věcí.
- Dítě je neobvykle, nečekaně agresivní k sourozencům nebo jiným dětem, možná projevuje i zlobu vůči rodičům.
- Dítě si stěžuje na neurčité bolesti břicha nebo hlavy, možná ráno zvrací, snaží se zůstat doma. Své zdravotní obtíže může přehánět, případně i simulovat (manipulace s teploměrem apod.)
- Dítě se vyhýbá docházce do školy.
- Dítě se zdržuje doma víc, než mělo ve zvyku.

Příloha č.2

Informace pro žáky – šikanování

Zpracováno podle metodického pokynu MŠMT k prevenci a řešení šikanování mezi žáky Č.j. 24/246/2008-6

Nikdo nemá právo druhému ubližovat!

Spolužáci se k tobě chovají nepřátelsky, ubližují ti a ty nevíš, jak dál?

Víš o někom, kdo je šikanován, a je ti ho líto?

Překonej strach a zajdi za učitelem, kterému důvěřuješ:

- třídní učitel,
- školní metodik prevence,
- výchovný poradce,
- školní psycholog,
- ředitel školy.

Svěř se rodičům.

Co je to šikanování?

Za šikanování se považuje to, když jeden nebo více žáků úmyslně, většinou opakovaně ubližuje druhým. Znamená to, že ti někdo, komu se nemůžeš ubránit, dělá, co ti je nepříjemné, co tě ponižuje, nebo to prostě bolí. Strká do tebe, nadává ti, schovává ti věci. Ale může ti znepříjemňovat život i jinak. Pomlouvá tě, intrikuje proti tobě, navádí spolužáky, aby s tebou nemluvili a nevšímali si tě.

Později se otravování života stupňuje a zdokonaluje. Nastupuje fyzické násilí (bití, krádeže a poškozování věcí). Šikanování je vážná věc a v řadě případů bývá trestným činem.

Proč bývá člověk šikanován?

Není to proto, že by byl špatný, nebo proto, že by si to nějak zasloužil. Chyba není v něm, ale ve špatných vztazích mezi některými spolužáky. Převládá v nich bezohlednost a násilí.

Jak se můžeš bránit?

Když se ptali jednoho zoufalého žáka, proč o svém trápení neřekl rodičům, odpověděl: „Já nevím, když přijdu domů, tak se na to snažím nemyslet. A doufám, že už to bude lepší.“ Myslet si, že to bude lepší, je omyl.

Nikomu nic neříct, je strkání hlavy do písku, které situaci jenom zhoršuje. Nevzdávej to a udělej následující:

- Obrat' se na učitele, kterému důvěřuješ. Může ti skutečně pomoci, bude ti věřit a neprozradí tě.
- Svěř se svým rodičům.
- V případě, že nenajdeš odvahu říct to ani svým rodičům, zavolej na pražskou Linku bezpečí, telefon 800 155 555 nebo 116 111. Bezplatně můžeš telefonovat z celé republiky. Nepotřebuješ k tomu peníze ani telefonní kartu. Tito lidé ti budou věřit, protože nejsi sám, komu se něco podobného děje.

Informační leták pro žáky

Nikdo nemá právo druhému ubližovat!

Spolužáci se k tobě chovají nepřátelsky, ubližují ti a ty nevíš, jak dál.?

Víš o někom, kdo je šikanován, a je ti ho líto?

PŘEKONEJ STRACH A ZAJDI ZA UČITELEM, KTERÉMU DŮVĚŘUJEŠ (ŠKOLNÍM METODIKEM PREVENCE, ŠKOLNÍM PSYCHOLOGEM, VÝCHOVNÝM PORADCEM)!

Co je to šikanování?

Za šikanování se považuje to, když jeden nebo více žáků úmyslně, většinou opakovaně ubližuje druhým. Znamená to, že ti někdo, komu se nemůžeš ubránit, dělá, co ti je nepříjemné, co tě ponižuje, nebo to prostě bolí. Strká do tebe, nadává ti, schovává ti věci. Ale může ti znepríjemňovat život i jinak. Pomlouvá tě, intrikuje proti tobě, navádí spolužáky, aby s tebou nemluvili a neвшímali si tě.

Později se otravování života stupňuje a zdokonaluje. Nastupuje fyzické násilí (bití, krádeže a poškozování věcí). Šikanování je vážná věc a v řadě případů bývá trestným činem.

Proč bývá člověk šikanován?

Není to proto, že by byl špatný, nebo proto, že by si to nějak zasloužil. Chyba není v něm, ale ve špatných vztazích mezi některými spolužáky. Převládá v nich bezohlednost a násilí.

Jak se můžeš bránit?

Když se ptali jednoho zoufalého žáka, proč o svém trápení neřekl rodičům, odpověděl: „Já nevím, když přijdu domů, tak se na to snažím nemyslet. A doufám, že už to bude lepší.“ Myslet si, že to bude lepší, je omyl. Nikomu nic neřít, je strkání hlavy do písku, které situaci jenom zhoršuje. Nevzdávej to a udělej následující:

- Obrat' se na učitele, kterému důvěřuješ. Může ti skutečně pomoci, bude ti věřit a neprozradí tě.

- Svěř se svým rodičům.

- V případě, že nenajdeš odvahu říct to ani svým rodičům, zavolej na pražskou Linku bezpečí, telefon 800 155 555 nebo 116 111. Bezplatně můžeš telefonovat z celé republiky. Nepotřebuješ k tomu peníze ani telefonní kartu. Tito lidé ti budou věřit, protože nejsi sám, komu se něco podobného děje.

Příloha č.3

Stádia šikanování

První stadium:

Zrod ostrakismu

Jde o mírné, převážně psychické formy násilí, kdy se okrajový člen skupiny necítí dobře. Je neoblíben a není uznáván. Ostatní ho více či méně odmítají, nebaví se s ním, pomlouvají ho, spřádají proti němu intriky, dělají na jeho účet „drobné“ legrácky apod. Tato situace je již zárodečnou podobou šikanování a obsahuje riziko dalšího negativního vývoje.

Druhé stadium:

Fyzická agrese a přitvrzování manipulace

V zátěžových situacích, kdy ve skupině stoupá napětí, začnou ostrakizovaní žáci sloužit jako hromosvod. Spolužáci si na nich odreagovávají nepříjemné pocity například z očekávané těžké písemné práce, z konfliktu s učitelem nebo prostě jen z toho, že chození do školy je obtěžuje. Manipulace se přitvrzuje a objevuje se zprvu ponejvíce subtilní fyzická agrese.

Třetí stadium (klíčový moment): Vytvoření jádra

Vytváří se skupina agresorů, úderné jádro. Tito šířitelé „viru“ začnou spolupracovat a systematicky, nikoliv již pouze náhodně, šikanovat nejvhodnější oběti. V počátku se stávají jejich oběťmi ti, kteří jsou už osvědčeným objektem ostrakizování. Jde o žáky, kteří jsou v hierarchii nejnižší, tedy ti „slabí“.

Čtvrté stadium:

Většina přijímá normy

Normy agresorů jsou přijaty většinou a stanou se nepsaným zákonem. V této době získává neformální tlak ke konformitě novou dynamiku a málokdo se mu dokáže postavit. U členů „virem“ přemožené skupiny dochází k vytvoření jakési alternativní identity, která je zcela poplatná vůdcům. I mírní a ukáznění žáci se začnou chovat krutě – aktivně se účastní týrání spolužáka a prožívají při tom uspokojení.

Páté stadium:

Totalita neboli dokonalá šikana

Násilí jako normu přijímají všichni členové třídy. Šikanování se stává skupinovým programem. Obrazně řečeno nastává éra „vykořisťování“. Žáci jsou rozděleni na dvě sorty lidí, které jsem pro přehlednost označil jako „otrokáře“ a „otroky“. Jedni mají všechna práva, ti druzí nemají práva žádná.

Příloha č.4

Příklady nepřímých a přímých znaků šikanování

1. Nepřímé (varovné) znaky šikanování mohou být např.:

- Žák je o přestávkách často osamocený, ostatní o něj nejeví zájem, nemá kamarády.
- Při týmových sportech bývá jedinec volen do mužstva mezi posledními.
- O přestávkách vyhledává blízkost učitelů.
- Má-li žák promluvit před třídou, je nejistý, ustrašený.
- Působí smutně, nešťastně, stísněně, mívá blízko k pláči.
- Stává se uzavřeným.
- Jeho školní prospěch se někdy náhle a nevysvětlitelně zhoršuje.
- Jeho věci jsou poškozené nebo znečištěné, případně rozházené.
- Zašpiněný nebo poškozený oděv.
- Stále postrádá nějaké své věci.
- Odmítá vysvětlit poškození a ztráty věcí nebo používá nepravděpodobné výmluvy.
- Mění svoji pravidelnou cestu do školy a ze školy.
- Začíná vyhledávat důvody pro absenci ve škole.
- Odřeniny, modřiny, škrábance nebo řezné rány, které nedovede uspokojivě vysvětlit.
- (Zejména je třeba věnovat pozornost mladším žákům nově zařazeným do třídy, neboť přízpusobovací konflikty nejsou vzácností!)

2. Přímé znaky šikanování mohou být např.:

- Posměšné poznámky na adresu žáka, pokořující přezdívka, nadávky, ponižování, hrubé žerty na jeho účet. Rozhodujícím kritériem je, do jaké míry je daný žák konkrétní přezdívkou nebo "legrací" zranitelný.
- Kritika žáka, výtky na jeho adresu, zejména pronášené nepřátelským až nenávislným, nebo pohrdavým tónem.
- Nátlak na žáka, aby dával věcné nebo peněžní dary šikanujícímu nebo za něj platil.
- Příkazy, které žák dostává od jiných spolužáků, zejména pronášené panovačným tónem, a skutečnost, že se jim podřizuje.
- Nátlak na žáka k vykonávání nemorálních až trestných činů či k spoluúčasti na nich.
- Honění, strkání, šťouchání, rány, kopání, které třeba nejsou zvláště silné, ale je nápadné, že je oběť neoplácí.
- Rvačky, v nichž jeden z účastníků je zřetelně slabší a snaží se uniknout.

3. Rodiče žáků se doporučuje upozornit zejména na to, aby si všímali těchto možných příznaků šikanování:

- Za dítětem nepřicházejí domů spolužáci nebo jiní kamarádi.
- Dítě nemá kamaráda, s nímž by trávil volný čas, s nímž by se telefonovalo apod.
- Dítě není zváno na návštěvu k jiným dětem.
- Nechuť jít ráno do školy (zvláště když dříve mělo dítě školu rádo). Dítě odkládá odchod z domova, případně je na něm možno při bedlivější pozornosti pozorovat strach. Ztráta chuti k jídlu.
- Dítě nechodí do školy a ze školy nejkratší cestou, případně střídá různé cesty, prosí o dovoz či odvoz autem.
- Dítě chodí domů ze školy hladové (agresoři mu berou svačinu nebo peníze na svačinu).
- Usíná s pláčem, má neklidný spánek, křičí ze snu, např. "Nechte mě!"
- Dítě ztrácí zájem o učení a schopnost soustředit se na ně.

- Dítě bývá doma smutné či apatické nebo se objeví výkyvy nálad, zmínky o možné sebevraždě. Odmítá svěřit se s tím, co je trápí.
- Dítě žádá o peníze, přičemž udává nevěrohodné důvody (například opakovaně říká, že je ztratilo), případně doma krade peníze.
- Dítě nápadně často hlásí ztrátu osobních věcí.
- Dítě je neobvykle, nečekaně agresivní k sourozencům nebo jiným dětem, možná projevuje i zlobu vůči rodičům.
- Dítě si stěžuje na neurčité bolesti břicha nebo hlavy, možná ráno zvrací, snaží se zůstat doma. Své zdravotní obtíže může přehánět, případně i simulovat (manipulace s teploměrem apod.)
- Dítě se vyhýbá docházce do školy.
- Dítě se zdržuje doma víc, než mělo ve zvyku.

4. Příklady šikanování

Zpověď oběti počátečního stadia šikanování (doslovný přepis)

- nadávaj mi
- dělaj mi naschvály
- maj na mne poznámky když přijdu po nemoci
- rejpaj do mne
- když se učitel rozhoduje koho vyzkoušet tak mu poraděj mne
- když nejsem ve škole říkaj učitelům, co není pravda
- když něco provedou, snaží se to svalit na mne
- když se učitel zeptá jestli někdo má tahák, hned se všichni ozvou, že mám já
- vo hodině, když písemka, tak zničeho nic se ozve abych neopisoval
- všichni maj strašnou radost když dostanu špatnou známku
- když jsem služba, tak všichni udělaj ve třídě nepořádek
- nepouští mne mezi sebe když si povídají
- když si řeknu o sešit tak řeknou, že ho nemají dopsanej a pak ho pučej někomu jinýmu
- ve frontě na oběd mne předbíhají
- když je ve třídě smrad tak hned řeknou že jsem si prd
- povyšujou se nade mne
- Nic mi nepučej
- když něco udělám, hned to všem řeknou
- plivnou mi na židli a na všechny ostatní, abych si nemohl najít jinou
- na výtvarce si ode mne vezmou štětec a nic mi neřeknou a maj z toho strašnou srandu, když ho hledám
- když v matice někdo počítá na tabuli, tak mu raděj a řeknou mu i výsledky. Ale mně ne. Když už mi poraděj, tak špatně
- někdy mi tašku zamknou do skříně a říkaj že od ní nemaj klíč
- když se učitel zeptá kdo chybí tak místo mého jména řeknou nějakou nadávkou

Jak postupovat...

/šikana, návykové látky, záškoláctví, vandalismus, krádeže/

Šikana

Devět kroků při řešení počáteční šikany (s níž se ve své praxi setkáte nejpravděpodobněji)

Schéma první pomoci:

1. Odhad závažnosti onemocnění skupiny a rozpoznání zda nejde o neobvyklou formu šikanování
  - úkol naplňujeme především prostřednictvím rozhovoru s informátory a oběťmi
  - nesmí docházet k přímé konfrontaci pachatele a oběti
2. Rozhovor s informátory a oběťmi
  - po rozhovoru s informátorem následuje rozhovor s oběťmi (ne s podezřelými pachateli)
  - při rozhovoru s oběťmi je důležité, aby o tom nevěděli ostatní žáci (je potřeba ochránit ji před možnou pomstou agresorů)
3. Nalezení vhodných svědků
  - vytipovat členy skupiny, kteří budou pravdivě vypovídat (vybrat žáky, kteří s oběťmi sympatizují, kamarádí s ní, nebo ji alespoň neodmítají, žáky nezávislé na agresorech, kteří nepřijímají normy šikanování)
4. Individuální, případně i konfrontační rozhovory se svědky
  - rozhovory zorganizovat tak, aby o nich druzí nevěděli
  - vyskytnou-li se těžkosti, lze uskutečnit doplňující a zpřesňující rozhovory nebo konfrontaci dvou svědků
  - vážnou chybou je společné vyšetřování svědků a agresorů. Za zásadní chybu považují konfrontaci obětí a agresorů
5. Ochrana oběti
6. Rozhovor s agresory, případně konfrontace mezi nimi
  - je to poslední krok ve vyšetřování
  - dokud nemáme shromážděné důkazy, nemá smysl vést tento rozhovor
  - cílem je agresory okamžitě zastavit a ochránit oběti, ale i je samé před následky jejich činů
7. Výchovná komise
  - v rámci společného setkání pedagogů a žáka-agresora i jeho rodičů se rozhoduje o výchovných opatřeních
8. Rozhovor s rodiči oběti
  - rodiče je třeba informovat o zjištěních a závěrech školy a domluvit se na dalších opatřeních
9. Práce s celou třídou

V případě brutální šikany se doporučuje postupovat následujícím způsobem

1. Zvládnout šok a postarat se o oběť

Pedagog musí zvládnout svůj vlastní šok, zastavit násilí a postarat se o oběť, poskytnout jí nejnnutnější pomoc a ochranu. Žák, který se stal obětí, je totiž v zoufalé situaci, bojí se o život, je třeba zraněný. Láska, soucit a odvaha mohou být tou nejdůležitější součástí pomoci.

2. Přivolat pomoc

Učitel by měl zalarmovat všechny své kolegy, ale neměl by nechat třídu bez dozoru. Vyslat pro ostatní učitele třeba žáka, který nebyl do šikanování zapojený. Situace je natolik závažná, že je třeba přerušit vyučování. I když dítě není na první pohled zraněné, není možné říct, "sedni si, Pepíčku, do lavice, teď musíme dobrat látku. Popovídáme si pak".

3. Zabránit domluvě

Učitelé by měli zabránit tomu, aby se třída mezi sebou domluvila, zamezit křivé skupinové výpovědi. Někdo by měl s žáky zůstat a hlídat je. Také je možné rozdělit je do skupin. Ale i ty musejí zůstat pod dozorem.

4. Poskytnout oběti pomoc a bezpečí

Někdy dochází k tomu, že postižený žák je vážně zraněný, v tom případě je třeba zavolat záchranku a informovat rodiče. Pokud zraněný není, i tak je třeba ho chránit, pomáhat mu překonat prožitá trauma, uklidnit ho a utěšit, snažit se mu dodat pocit bezpečí.

5. Přivolat policii

Škola je povinna nahlásit celou věc policii, ale měla by jednat nezávisle na ní. (Policie se může opozdit a přijet až některý další den.) To znamená, začít rychle, ten samý den vlastní vyšetřování (v duchu zásad strategie a taktiky, o které jsme zmiňovali výše). Nejlépe je vyslechnout po jednom všechny účastníky a jejich výpovědi pak dát postupně dohromady. Ideální je, když policie při svém vyšetřování vychází z materiálů a zjištění školy. Není to ale bohužel obvyklá praxe. Podle zkušeností je vhodné obrátit se přímo na kriminální policii, kde jsou zřízeny funkce specialistů pro mládež. Pro výchovnou pomoc je však zásah policie málo významný, to už je úkolem školy.

Pokud má učitel jistotu, že byl spáchán trestný čin, má ze zákona povinnost obrátit se na orgány činné v trestním řízení, pokud má podezření, zákon určuje školskému zařízení za povinnost nahlásit tuto skutečnost obecnímu úřadu, tedy sociálnímu pracovníkovi z orgánu sociálně právní ochrany dětí (OSPOD). V případě, že se rodiče odmítají spolupracovat se školou a odmítají se zúčastňovat výchovných komisí, je škola opět oprávněna vyrozumět OSPOD.

Návykové látky

Konzumace tabákových výrobků ve škole

- (1) V případě, kdy je žák přistižen při konzumaci tabákových výrobků v prostorách školy nebo v době školního vyučování, či v rámci akcí školou pořádaných, je primárně nutné mu v další konzumaci zabránit.
- (2) Tabákový výrobek je třeba žákovi odebrat a zajistit, aby nemohl v konzumaci pokračovat.
- (3) Pedagogický pracovník dále postupuje podle školního řádu školy: o události sepíše stručný záznam s vyjádřením žáka, (zejména odkud, od koho má tabákový výrobek), který založí školní metodik prevence do své agendy.

- (4) V případě porušení zákazu kouření informuje třídní učitel zákonného zástupce nezletilého žáka.
- (5) V závažných případech (zejména s ohledem na věk nebo chování dítěte) a jestliže se jednání opakuje, vyrozumí škola orgán-sociálně právní ochrany obce s rozšířenou působností. Škola může od orgánu sociálně-právní ochrany obce vyžadovat pomoc nebo od jiných subjektů nebo školských zařízení.
- (6) Z konzumace tabákových výrobků ve škole je třeba vyvodit opatření stanovené školním řádem.

Konzumace alkoholu ve škole

- (1) V případě, kdy je žák přistižen při konzumaci alkoholu v prostorách školy nebo v době školního vyučování, či v rámci akcí školou pořádaných, je primárně nutné mu v další konzumaci zabránit.
  - (2) Alkohol je třeba žákovi odebrat a zajistit, aby nemohl v konzumaci pokračovat.
  - (3) Podle závažnosti momentálního stavu žáka, případně dalších okolností pedagogický pracovník posoudí, jestli mu nehrozí nějaké nebezpečí.
  - (4) V případě, kdy je žák pod vlivem alkoholu do té míry, že je ohrožen na zdraví a životě, zajistí škola nezbytnou pomoc a péči a volá lékařskou službu první pomoci.
  - (5) Jestliže akutní nebezpečí nehrozí, postupuje pedagogický pracovník podle školního řádu školy: O události sepiše stručný záznam s vyjádřením žáka (např. okolnosti konzumace alkoholu, zda byly realizovány orientační testy na alkohol a s jakým výsledkem, viz níže bod 12), který založí školní metodik prevence do své agendy a vyrozumí vedení školy.
  - (6) V případě, že žák není schopný pokračovat ve vyučování, vyrozumí škola ihned zákonného zástupce nezletilého žáka, popř. rodiče nebo jinou blízkou osobu zletilého studenta a vyzve jej, aby si žáka vyzvedl, protože není zdravotně způsobilý k pobytu ve škole.
  - (7) Jestliže není zákonný zástupce dostupný, vyrozumí škola orgán sociálně právní ochrany dítěte obce s rozšířenou působností a vyčká jeho pokynů. Škola může od orgánu sociálně-právní ochrany dítěte obce s rozšířenou působností vyžadovat pomoc.
  - (8) Zákonnému zástupci ohlásí škola skutečnost, že nezletilý žák konzumoval alkohol ve škole i v případě, kdy je žák schopen výuky.
  - (9) Jestliže se situace opakuje, splní škola oznamovací povinnost k orgánu sociálně-právní ochrany dítěte. Oznamovacím místem je příslušný odbor obecního úřadu obce s rozšířenou působností podle místa bydliště dítěte.
  - (10) V případě žákova zájmu nebo zájmu jeho zákonných zástupců, poskytne škola potřebné informace o možnostech odborné pomoci při řešení takové situace.
- 12) Z konzumace alkoholu ve škole je třeba vyvodit opatření stanovené školním řádem. Za rizikové a protiprávní jednání je rovněž považováno navádění jiných žáků k užívání alkoholických nápojů.

Nález alkoholu ve škole

- (1) V případě, kdy pracovníci školy **naleznou v prostorách školy alkohol**, postupují takto:
  - a) Tekutinu nepodrobují žádnému testu ke zjištění jeho chemické struktury.
  - b) O nález ihned uvědomí vedení školy.
  - c) Nalezenou tekutinu uloží u vedení školy pro případ usvědčujícího důkazu.
  - d) Zpracují stručný záznam o události.
- (2) V případě, kdy pracovníci školy **zadrží u některého žáka alkohol**, postupují takto:
  - a) Zabavenou tekutinu nepodrobují žádnému testu ke zjištění její chemické struktury.
  - b) O nález ihned uvědomí vedení školy.
  - c) O nález sepiší stručný záznam, s vyjádřením žáka, u kterého byl alkohol nalezen, datum, místo a čas nález a jméno žáka. Zápis podepíše i žák, u kterého byl alkohol nalezen (nebo který jej odevzdal). V případě, že podepsat odmítá, uvede pracovník tuto skutečnost do zápisu. Zápisu a rozhovoru se žákem je přítomen/na ředitel/ka školy nebo její/jeho zástupce. Zápis záznamu založí školní metodik prevence do své agendy.
  - d) O nález vyrozumí zákonného zástupce nezletilého žáka, a v případě, že se jedná o opakovaný nález u téhož nezletilého žáka, i orgán sociálně-právní ochrany dítěte, kterým je obecní úřad obce s rozšířenou působností.
  - e) V případě podezření, že alkohol obsahuje i jiné příměsi a byl nalezen u žáka, který se jím intoxikoval, předají zajištěnou tekutinu přivolanému lékaři.

Zakázána je výroba, distribuce, přechovávání, šíření i propagace omamných a psychotropních látek, a to bez ohledu na věk žáka a prostředí, ve kterém by k tomu docházelo. Zakázáno je rovněž navádění k užívání těchto látek.

- (1) Školním řádem škola stanoví zákaz užívání návykových látek (dále jen NL) a jejich distribuci a přechovávání. Současně stanoví zákaz vstupu do školy pod jejich vlivem. Školním řádem stanoví rovněž sankci za porušení zákazu.
- (2) Ten, kdo se hodnověrným způsobem dozví, že jiný připravuje nebo páchá trestný čin nedovolené výroby a držení NL a jedů podle §187 a § 188 trestního zákona a spáchání nebo dokončení takového trestného činu nepřekazí, se sám vystavuje trestnímu stíhání. Překazit takový čin lze tím, že ho včas oznámí orgánům Policie ČR nebo státnímu zástupci.

Konzumace NL ve škole

- (1) V případě, kdy je žák přistižen při konzumaci NL v prostorách školy nebo v době školního vyučování, či v rámci akcí školou pořádaných, je primárně nutné mu v další konzumaci zabránit.
- (2) Návykovou látku je třeba žákovi odebrat a zajistit ji, aby nemohl v konzumaci pokračovat. O události se sepiše stručný záznam s vyjádřením žáka. Tento záznam založí školní metodik prevence do své agendy a vyrozumí vedení školy.

- (3) Podle závažnosti momentálního stavu žáka, případně dalších okolností, pedagogický pracovník posoudí, jestli mu nehrozí nějaké nebezpečí.
- (4) V případě, kdy je žák pod vlivem NL do té míry, že je ohrožen na zdraví a životě, zajistí škola nezbytnou pomoc a péči a volá lékařskou službu první pomoci.
- (5) Jestliže akutní nebezpečí nehrozí, postupuje pedagogický pracovník podle školního řádu školy. Především ihned zajistí vyjádření žáka a vyrozumí vedení školy.
- (6) V případě, že žák není schopen pokračovat ve vyučování, vyrozumí škola ihned zákonného zástupce nezletilého žáka, popř. rodiče nebo jinou blízkou osobu zletilého studenta, a vyzve jej, aby si žáka vyzvedl, protože není zdravotně způsobilý k pobytu ve škole. Vyrozumění škola učiní i v případě, kdy žák způsobilý k pobytu ve škole je.
- (7) V případě, že žák není schopný dbát pokynů zaměstnanců školy, vyrozumí škola ihned zákonného zástupce nezletilého žáka, popř. rodiče nebo jinou blízkou osobu zletilého žáka, a vyzve jej, aby si žáka vyzvedl, protože není zdravotně způsobilý k pobytu ve škole.
- (8) Jestliže není zákonný zástupce dostupný, vyrozumí škola orgán sociálně právní ochrany a vyčká jeho pokynů. Škola může od orgánu sociálně-právní ochrany obce vyžadovat pomoc.
- (9) Zákonnému zástupci ohlásí škola skutečnost, že nezletilý žák konzumoval NL ve škole i v případě, kdy je žák schopen výuky (dbát pokynů pracovníků školy). Zákonný zástupce má právo se písemně vyjádřit k této skutečnosti a postupu školy.
- (10) Současně splní oznamovací povinnost k orgánu sociálně-právní ochrany dítěte. Oznamovacím místem je příslušný odbor obce s rozšířenou působností podle místa bydliště dítěte.
- (11) V případě uživatelova zájmu nebo zájmu jeho zákonných zástupců, poskytne škola informace o možnostech odborné pomoci při řešení takové situace.
- (12) Z konzumace NL ve škole je třeba vyvodit opatření stanovené školním řádem. Nicméně je nutné rozlišovat distributora od uživatele. Uživatel je rizikový pouze sobě, distributor může ohrozit okolí. Distribuce je trestným činem, užívání NL je porušením školního řádu.
- (13) Prokázané navádění jiných žáků k užívání návykových látek je považováno rovněž za rizikové a protiprávní jednání.

Distribuce NL ve škole

- (1) Distribuce NL je v České republice považována za protiprávní jednání. Je proto zakázána a může být kvalifikována jako trestný čin. Množství, které žák distribuuje, není nijak rozhodující.
- (2) Přechovávání NL je také vždy protiprávním jednáním. Množství, které u sebe žák v danou chvíli má, je rozhodující pro to, aby toto protiprávní jednání bylo blíže specifikováno buď jako přestupek nebo v případě množství většího než malého jako trestný čin (provinění v případě nezletilého žáka) - ale toto množství nemusí mít žádný vliv na kázeňský postih, který je stanovený školním řádem.
- (1) Jestliže má pracovník školy důvodné podezření, že ve škole došlo k distribuci NL, musí o této skutečnosti škola vždy vyrozumět místně příslušné oddělení Policie ČR, protože se jedná o podezření ze spáchání trestného činu.

- (2) Jestliže se tohoto jednání dopustila osoba mladší 18 let nebo bylo namířeno proti osobě mladší 18 let, vyrozumí škola také zákonného zástupce a orgán sociálně-právní ochrany obce s rozšířenou působností.
- (3) Pokud v rámci tohoto podezření zajistí pracovníci školy nějakou látku, postupují způsobem popsaným níže.

Nález NL ve škole

A. V případě, kdy pracovníci školy **naleznou v prostorách školy látku**, kterou považují za omamnou nebo psychotropní, postupují takto:

- (1) Látku nepodrobují žádnému testu ke zjištění její chemické struktury.
- (2) O nálezů ihned uvědomí vedení školy, událost písemně záznamenají
- (3) O nálezů vyrozumí Policii ČR, která provede identifikaci a zajištění podezřelé látky.
- (4) V případě časové překážky na straně Policie se z praktických důvodů doporučuje za přítomnosti dalšího pracovníka školy s použitím gumových/latexových rukavic vložit látku do obálky, napsat datum, čas a místo nálezů. Obálku přelepit, přelep opatřit razítkem školy a svým podpisem a uschovat do školního trezoru. Zajištěnou látku následně předat Policii ČR.

B. V případě, kdy pracovníci školy **zadrží u některého žáka látku**, kterou považují za omamnou nebo psychotropní, postupují takto:

- (1) Zabavenou látku nepodrobují žádnému testu ke zjištění její chemické struktury.
- (2) O nálezů ihned uvědomí vedení školy.
- (3) O nálezů sepíše stručný záznam s vyjádřením žáka, u kterého byla látka nalezena, datum, místo a čas nálezů a jméno žáka. Zápis podepíše i žák, u kterého byla látka nalezena (nebo který látku odevzdal). V případě, že podepsat odmítá, uvede pracovník tuto skutečnost do zápisu. Zápisu a rozhovoru se žákem je přítomen/na ředitel/ka školy nebo její/jeho zástupce.
- (4) O nálezů vyrozumí Policii ČR, která provede identifikaci a zajištění podezřelé látky a informuje zákonného zástupce nezletilého žáka.
- (5) V případě, že je látka nalezena u žáka, který se jí intoxikoval, předají látku zajištěnou výše uvedeným postupem, přivolanému lékaři, který se dostaví v případě, že to vyžaduje zdravotní stav žáka. Může to usnadnit léčbu, neboť u řady NL jsou známy protilátky, které odstraní nebo zmírní akutní účinek NL. Další postup nutný k identifikaci látky pak zajistí Policie ČR.

C. V případě, kdy pracovníci školy mají důvodné podezření, že **některý z žáků má NL u sebe**, postupují takto:

- (1) Jedná se o důvodné podezření ze spáchání trestného činu, resp. provinění v případě nezletilých osob, nebo přestupku, a proto řešení této situace spadá do kompetence Policie ČR.
- (2) Bezodkladně vyrozumí Policii ČR, zkonzultují s ní další postup a informují zákonného zástupce nezletilého žáka.
- (3) Žáka je nutné mít do příjezdu Policie ČR izolovaného od ostatních žáků, ale zásadně pod dohledem. U žáka v žádném případě neprovádějí osobní prohlídku nebo prohlídku jeho věci.

Záškoláctví

Doporučené postupy a metody z hlediska pedagoga

Záškoláctví bývá často nepřiměřenou formou řešení konfliktních situací v rodině, ve škole či ve výchovných institucích, přičemž k němu mají sklon zejména děti, které se subjektivně cítí neúspěšné, nezařazené ve skupině nebo prožívají úzkost a strach v prostředí, ve kterém se pohybují. Jedním z hlavních úkolů pro učitele, rodiče, případně i pro psychology je vyšetření příčin záškoláctví. Ty jsou různé a nelze doporučit jediné, univerzální řešení. Náprava již rozvinutého záškoláctví bývá velmi obtížná, proto by měla být jeho předcházení věnována maximální pozornost. Prvním krokem k nápravě je problém včas rozpoznat a porozumět individualitě dítěte. Nezbytnou podmínkou pro hledání účinných strategií k postupnému překonávání vzniklých obtíží je spolupráce rodičů, učitele a i poradenských pracovníků školy. Chceme-li zvolit správný způsob pomoci a integrovat žáky zpět do školy, musíme vzít v úvahu rozdíly mezi záškoláky a dětmi odmítajícími školu. Doporučujeme následující postup s ohledem na cílovou skupinu, se kterou pracujeme.

Kontakt s dítětem:

- nutné je komunikovat přátelsky, bez hodnocení a odsuzování
- hovořit zásadně o konkrétním chování, bez nálepkování dítěte
- nezjišťovat věcnou stránku problému, ale jak ho dítě prožívalo
- zajímat se, jak svoje chování vidí s odstupem, co si o něm myslí teď
- společně hledat cesty k nápravě
- má-li dítě dobrou vůli chovat se lépe, připravit mu pro to podmínky v rodině i ve škole /tato dobrá vůle nesmí být promarněna/

Rodiče:

- vyjádřit porozumění jejich emocím
- vést je v komunikaci k oddělování osobnosti dítěte od jeho konkrétního chování
- přeznačkovat chování dítěte /způsob komunikace mění vnitřní postoj/
- vést k porozumění motivaci chování dítěte
- soustředit se na to, co rodiče mohou nebo dokonce musí udělat ke zlepšení situace
- na konci rozhovoru vždy shrnout, co bylo dohodnuto
- dohodnout se na následném sezení k reflexi, jak dohodnutá opatření fungují případně k hledání dalších možností

Učitelé:

- způsob komunikace o dítěti shodný jako při komunikaci s rodiči
- vysvětlovat motivaci chování dítěte v souvislosti s rodinným prostředím a výchovným přístupem rodičů, aby učitel mohl chování dítěte hlouběji chápat

- vést k dlouhodobé podpoře dítěte, které má snahu zlepšit svoje chování, nebrat to jako samozřejmost, ale oceňovat, povzbuzovat

Dle Lazarové B. doporučené postupy pro učitele:

1. Čím dříve je záškoláctví odhaleno, tím lépe pro dítě. Při hledání příčin si udělat dostatek času pro analýzu případu, spojit se s rodiči, případně psychologem.
2. Je-li záškoláctví důsledkem neúnosné školní situace, navodit změnu. Naplánovat dlouhodobá opatření, aby se situace neopakovala.
3. Rozmáhá-li se záškoláctví ve velkém a máme-li podezření a na hrozbu závislosti, spolupracovat s PPP a dalšími centry pomoci.
4. Učit se v třídním kolektivu vyčíst, jaké postavení má problémový žák. Bojí-li se učitelům nebo rodičům svěřit, předat ho do péče psychologa.
5. Pomoci dítěti při návratu do třídy. Doprovodit ho při prvním vstupu do kolektivu. Nemluvit o tom. K vyřešenému případu se již nevracet a neprojevoval nedůvěru. Domluvit se s rodiči na těsném kontaktu, aby bylo případně další záškoláctví včas odhaleno.
6. Učitel se musí zamyslet nad vlastními pocity ve vztahu k problémovému žákovi. Měl by smazat všechny předchozí špatné zkušenosti s ním, zbavit se předsudků a postavit všechny žáky na stejnou „startovní čáru“.

Nevhodné postupy

Za nejrizikovější v rámci prevence a řešení záškoláctví na školách a školských zařízeních:

- nedůslednost učitelů v dodržování školního řádu, nastavených pravidel tříd, špatná komunikace s vedením školy, kolegy, žáky
- nejednotný přístup v dodržování nastavených pravidel ve vztahu k řešení záškoláctví
- nekompetentní (mocenská, neprofesionální, žádná) komunikace s rodiči, zákonnými zástupci žáků
- obavy ze setkání s rodiči

O neomluvené i zvýšené omluvené nepřítomnosti žáků informuje třídní učitel výchovného poradce, který tyto údaje vyhodnocuje. Při zvýšené omluvené nepřítomnosti prověřuje její věrohodnost. Neomluvenou nepřítomnost **do součtu 10 vyučovacích hodin** řeší se zákonným zástupcem žáka třídní učitel formou pohovoru, na který je zákonný zástupce pozván doporučeným dopisem. Projedná důvod nepřítomnosti žáka, způsob omlouvání jeho nepřítomnosti, upozorní na povinnost stanovenou zákonem a seznámí zákonného zástupce s možnými důsledky v případě nárůstu neomluvené absence. O pohovoru provede zápis, do něhož uvede způsob nápravy dohodnutý se zákonným zástupcem. Zákonný zástupce zápis podepíše a obdrží kopii. Odmítnutí či převzetí zápisu se do zápisu zaznamenává.

Pokud má žák **víc než 10 neomluvených hodin**, svolává ředitel školy školní výchovnou komisi. Podle závažnosti absence žáka se jí účastní: ředitel školy, zákonný zástupce, třídní učitel, výchovný poradce, zástupce orgánu sociálně-právní ochrany dětí, školní metodik prevence, zástupce rady školy (pokud byla zřízena), popř. další odborníci. O průběhu a závěrech jednání se provede zápis, který zúčastnění podepíší. Neúčast nebo odmítnutí podpisu zákonnými zástupci se v zápise zaznamenávají. Každý účastník jednání obdrží kopii zápisu.

Pokud žák řádně neplní povinnou školní docházku, může mu být uloženo některé z výchovných opatření, o nich pojednává § 31 školského zákona. Výchovným opatřením v systému základního vzdělávání je speciálně věnována Vyhláška č. 48/2005 Sb., § 17. Pokud žák poruší povinnosti stanovené školním řádem, lze mu podle závažnosti tohoto provinění uložit napomenutí třídního učitele, důtku třídního učitele nebo důtku ředitele. Pravidla pro jejich ukládání stanoví školní řád. (Tato opatření zpravidla předcházejí před snížením stupně z chování.) Třídní učitel oznamuje

uložení důtky třídního učitele řediteli školy. Důtku ředitele školy lze žákovi uložit pouze po projednání na pedagogické radě. Uložení napomenutí nebo důtky a jeho důvody se neprodleně oznámí žákovi a jeho zákonnému zástupci. Zaznamenává se do dokumentace školy.

V případě, že neomluvená nepřítomnost žáka **přesáhne 25 hodin**, zasílá škola oznámení o zanedbání školní docházky s náležitou dokumentací (např. kopii písemného pozvání zákonných zástupců žáka k návštěvě školy, kopii zápisu z pohovoru, písemné vyjádření výchovného poradce, kopii písemného pozvání zákonných zástupců žáka na výchovnou komisi, kopii zápisu o jednání výchovné komise atp.) orgánu sociálněprávní ochrany dětí. V rámci sociálně-právní ochrany se dětmi a mladistvými s opakovanými poruchami závažného rázu zabývají **kurátoři pro děti a mládež**. Jejich úkolem je v tomto případě řešení případů záškoláctví ve spolupráci s rodiči a se školou. Postupují mj. podle zákona č. 359/1999Sb., o sociálněprávní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů.

Oznámení školy o zanedbání školní docházky je přiděleno referentovi, který projednává přestupky (kurátor pro děti a mládež oznámení dostane jen na vědomí.) Ten zváží, zda jde o přestupek nebo se může jednat o trestný čin. (V tomto případě se věc posílá na příslušné oddělení Policie ČR). Pokud si referent není zcela jistý, posílá věc k posouzení státnímu zástupci na Okresní státní zastupitelství. Po prostudování oznámení, pokud jsou materiály o vině rodičů dostačující a referent usoudí, že je již není třeba předvolat, proběhne zkrácené příkazní řízení, při němž se bez nařízení jednání vydá rozhodnutí ("příkaz") o vině rodičů nebo zákonných zástupců. Mohou dostat napomenutí nebo pokutu do výše 3 tisíc Kč. V tomto případě se náhrada nákladů na řízení neplatí. Kdyby s příkazem zákonní zástupci nesouhlasili a odvolali se, příkaz by se zrušil a proběhlo by nezkrácené příkazní řízení. To bývá zahájeno také v případě, jsou-li o vině rodičů pochybnosti. Jde o ústní jednání. Zákonní zástupci jsou předvoláni jako obvinění. Za nezkrácené řízení se platí také náhrada nákladů řízení ve výši 1000 Kč (lze odpustit, nutno zdůvodnit). Pokud vyjde najevo, že rodiče nejsou vinni, řízení se odloží nebo zastaví (např. v případě, když rodiče dítě do školy vodí a ono pak opakovaně utíká). Je třeba rozlišovat, zda se jedná o **nedbalost** nebo **úmysl neposílat dítě do školy**.

V případě **opakovaného záškoláctví v průběhu školního roku**, pokud již byli zákonní zástupci pravomocným rozhodnutím správního orgánu postiženi pro přestupek podle zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů, nebo je-li neomluvená absence žáka příliš vysoká, následuje hlášení o zanedbání školní docházky Policii ČR. Případ je řešen na obvodním oddělení policie ČR podle místa trvalého bydliště žáka jako trestní oznámení pro podezření ze spáchání trestného činu ohrožení mravní výchovy mládeže. Policie ČR vychází z Trestního zákona (Zákon č. 140/1961 Sb., ve znění pozdějších předpisů) a Trestního řádu (Zákon č. 141/1961 Sb. o trestním řízení soudním, ve znění pozdějších předpisů). Problematika záškoláctví je obsažena přímo v trestním zákoně (Trestné činy proti rodině a mládeži), kde je podrobně popsána skutková podstata trestného činu včetně trestních sazeb. (Kopie hlášení o zanedbání školní docházky se zasílá okresnímu nebo obecnímu úřadu). Nasvědčují-li skutečnosti tomu, že jde o trestný čin, zasílá Policie ČR případ soudu. Ani u soudu nemusí vždy proběhnout jednání. Někdy jde pouze o příkazní řízení (nikdo není předvolán). Pouze v případě, že je vyslýcháno dítě jako nezletilý svědek, je přizván k účasti na soudním řízení kurátor pro děti a mládež. Ten v obou případech vždy obdrží kopii rozsudku. Podle rozsudku se pak procuje s rodinou a dítětem.

V odhalování záškoláctví pomáhají také městští strážníci. V případě, že strážník při kontrolní činnosti zjistí, že dítě v dané době má být ve škole a není, zjistí totožnost dítěte, kontaktuje zákonného zástupce, o skutku sepíše úřední záznam, který předá řediteli školy a orgánu sociálněprávní ochrany dětí. V případě, že se jedná o podezření z trestného činu, předá strážník tuto skutečnost Policii ČR.

Jak postupovat při nahlášení krádeže žákem

- (1) O události pořídít záznam na základě výpovědi poškozeného.
- (2) Věc předat orgánům činným v trestním řízení (ohlásit na místní nebo obvodní oddělení Policie ČR), nebo poučit poškozeného žáka (jeho zákonného zástupce), že má tuto možnost.
- (3) V případě, že je znám pachatel, je třeba nahlásit věc orgánu sociálně-právní ochrany (byl-li pachatel mladší 18 let) a současně věc předat orgánům činným v trestním řízení.

Jak postupovat při vzniku škody

- (1) Jakmile vznikne škoda na školním majetku, je třeba o celé záležitosti vyhotovit záznam a pokusit se odhalit viníka.
- (2) V případě, že viníka škola zná, může na něm (jeho zákonném zástupci) vymáhat náhradu škody.
- (3) V případě, že nedojde mezi zákonnými zástupci nezletilého dítěte a školou k dohodě o náhradu škody, může škola vymáhat náhradu soudní cestou.